

Deniz musadere hukukuna dair kanun lâyihası ve Millî müdafaa, Hariciye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/355)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/1457

5 - IV - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Deniz musadere hukukuna dair olarak Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 26 - III - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

Denizlerde bütün deniz nakil vasıtalarını durdurmak bitaraf gemileri muayene ve düşman gemilerini zabt ve musadereye aid usulleri tanzim ve teğmin eden deniz musadere hukukunun bugünkü dünya durumu karşısında hususî bir ehemmiyet aldığı aşikârdır. Bunun tatbik sahasını, düşman ve bitaraf nakil vasıtalarının ne zaman muayeneye ve ne şartlar altında zabt ve musadere edilebileceğini düşman ve bitaraflık sınıflarının neye nazaran tayin olunacağını, düşman ve bitaraf malın ne zaman harb kaçağı sayılabileceğini gösteren hukuku düvelin vazettiği bir çok kaideler varsa da dağınık ve hemen hemen müeyyedesiz olan bu kaidelerin bir araya toplanması ve bütün Devletlere mal edilmesi için ötedenberi teşebbüslere girişilmiş ve 1856 da Pariste, 1907 de Lâheyde, 1909 da Londrada toplanan beynelmilî konferanslarla lâyihalar hazırlamak ve bir beyanname neşretmek suretile Devletlere tavsiyelerde bulunmuşlarsa da başka bir netice elde edilememiştir. Bununla beraber bu beyannameler esas tutularak deniz musadere hukukunu bazı Devletler müstakil bir kanun halinde ve bazı Devletler de umumî bir harb kanunu çerçevesi içinde olmak üzere neşretmişlerdir.

Bu gibi kanunlarda Devletler diğer Devletlerle olan münasebetlere temas edildiği halde bu Devletlerin tasvib ve muvafakat edib etmiyecekleri nazara alınmamış millî bir kanun gibi bir taraflı bir irade ile vücut bulmuş bunların hükümlerini her hangi bir anda yine bir taraflı olarak tadil etmek veya büsbütün kaldırmak o kanunu vazedan Devletin elinde kalmıştır.

Bizde 18 - XII - 1327 tarih ve 34 numaralı bir deniz ganimet kanunu muvakkatı varsa da bu günkü ihtiyaçları karşılayacak bir vaziyette bulunmadığından yeni esaslar dahilinde yeni bir kanun tanzimine ihtiyaç hissedilmiştir.

Hazırlanmış olan bu proje iki kitaptan ibaret olup birinci kitabı ihtiva eden kısım bu kanunun ne zaman nerelerde ve ne suretle tatbik olunacağı ve mutlak ve meşrut eşyalarla bunların nakil vasıtalarının hangi şartlar dairesinde zabt ve hacze ve musadereye tâbi tutulacaklarını ve bunların istisnalarını göstermekte,

İkinci kitab ise:

Her Hükûmette olduğu gibi hususî ve istisnaî bir durumu olan bu kanunda yazılı hususların tâbi olacağı mahkeme ile usulüne aid hükümleri ihtiva etmektedir.

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.
M. M. Encümeni
Esas No. 1/355
Karar No. 20

2 - V - 1940

Yüksek Başkanlığa

Deniz musadere kanununa dair olarak Millî Müdafaa vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte gönderildiğine dair olup Encümenimize havale edilen Başvekâletin 5 - IV - 1940 tarihli ve 6/1457 sayılı tezkeresi ve bağlı lâyiha Adliye vekâletinden Ceza umum müdürü ve Millî Müdafaa'dan Askerî Temyiz mahkemesi müddeiumumisi ile Muhakemat şubesi müdürü ve Deniz müsteşarlığından bir subayla Hariciye vekilliği hukuk müşaviri huzuruna okundu ve görüldü.

Esbabı mucibede de bildirildiğine ve vekâletler mümessilleri tarafından verilen izahata göre işbu lâyihanın beynelmilel mevcut mukavelât ve itilâf esasları göz önünde tutularak düşman ve bitaraflar haklarında denizlerde yapılacak muameleye ve bu muamelenin hukuku düvele ve adalet esaslarına ve vatanın selâmet ve muhafazasına muvafık olduğu, ve denizlerde zabtedilecek olan sefain ve eşyanın ancak hususî musadere mahkemelerinin kararla musadere edilebileceği ve bu işe göre diğer Devletlerde olduğu gibi mahkemelerin teşkilini ve bu teşkilâta ve muhakeme usulüne aid hükümleri ihtiva ettiği ve bu hakkın denizlerde yapılacağı için kanun başlığının ona

göre değiştirilmesi ve haciz usulünün mevzuatımıza nazaran bir hayli şeraite tâbi olması hasabile bu kanunda yeri olmaması ve denizlerde bu vazifeyi görececek vazifedarların kanunu lâyikile anlayabilmeleri için maddelerde aynı esaslara göre değişiklik ve tashihat yapılarak kanun lâyihası Encümenimizce kabul edilmiş ve havalesi veçhile Hariciye encümenine verilmek üzere ve Heyeti umumiyede müstacelen müzakeresi yapılmak ierisile Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

M. M. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Diyarbakır	Erzurum	Konya
K. Sevüktekin	Ş. Koçak	Vehbi Bilgen
Bilecik	Çankırı	Çorum
Salih Bozok	Dr. A. Arkan	E. Sabri Akgöl
Erzurum	Gümüşane	İçel
A. Akyürek	Ziya Zarbun	M. Cemal Mersinli
İstanbul	Malatya	Manisa
Dr. H. Şinasi Erel	O. Koptagel	K. N. Duru
Muğla	Samsun	Samsun
S. Güney	Amiral F. Engin	R. Barkın
Seyhan	Tekirdağ	Urfa
Sinan Tekelioğlu	R. Apak	Ahmed Yazgan
Yozgad		
C. Arat		

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/355
Karar No. 39

24 - V - 1940

Yüksek Reisliğe

Deniz musadere hukukuna dair Millî Müdafaa vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 26 - III - 1940 tarihli kararile Yüksek Meclisin tasvibine arzolunan kanun lâyihası Millî Müdafaa encümeninin mazbatasile birlikte Hariciye en-

cümenine tevdi buyurulmakla Millî ve Hariciye vekâletleri mümessilleri huzuruna ilk defa 10 - V - 1940 tarihinde encümenimizde müzakere olundu:

Bu içtimada alâkadar vekâletler mümessilleri tarafından verilen izahat istima edildi. Millî Mü-

dafaâ encümeni mazbatası tedkik olundu: ve kanun lâyihasının Adliye encümenince tedkikâtı ikmal edildikten sonra encümenimizde müzakeresi daha faydalı olacağı kanaatine varılarak bu mealde hazırlanan mazbata, kanun lâyihası ve Millî Müdafaa encümeni mazbatasile birlikte havalesi veçhile Adliye encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reislîğe sunulmuştu.

Bu kere Yüksek Reislîkten encümenimize havalesi buyurulan Adliye encümeni mazbatasında kanun lâyihasının esaslı tedkiklere tâbi tutulabilmesi için evveleminde ahdî vecibelerimizle olan irtibat ve alâkasının tesbitine lüzum görülmektedir. Adliye encümeninin bu mütaleasına ittiba eden encümenimiz kanun lâyihasını yeniden müzakere etti.

Millî Müdafaa ve Hariciye vekâletleri mümessilleri tarafından verilen izahata ve encümence yapılan tedkikata nazaran lâyihanın ihtiva ettiği hükümler ahdî vecibelerimizle ahenkdar olduğu gibi beynelmilel Devletler hukuku kaidelerine ve memleketimizin yüksek menfaalarına de uygundur. Ancak kanunun ihtiva ettiği hükümler arasında millî gemiler veya müttefik Devletler bay-

rağını taşıyan gemiler vasıtasile bu lâyihanın menettiği fiillerden birinin yapılması halinde ne gibi bir muamelenin tatbik edileceğine dair kâfi bir sarahat mevcut değildir. Bu cihetlerin tedkikine ve icabında mütemmim hükümler vazına Adliye encümeninin daha büyük bir ihtisas ile salâhiyettar bulunduğunu derpiş eden Encümenimiz keyfiyeti mazbatasında tebarüz ettirmeği muvafık görmektedir.

Millî Müdafaa encümeni tarafından hazırlanan metin Encümenimizce müttefikler tarafından kabul edilmiştir. Kanun lâyihası havalesi veçhile Adliye encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reislîğe sunulur.

Hariciye E. Reisi	Bu M.M.	Kâtib
Konya	Tokad	Tokad
M. Göker	N. Poroy	N. Poroy
Antalya	Diyarbakır	Diyarbakır
Dr. C. Tunca	Dr. İ. Tali Öngören	Zeki M. Alsan
Erzurum	İzmir	Kars
Perteve Dmirhan	Habîl Menteşe	M. Akyüz
Manisa		Tekirdağ
H. Bayur		Yahya Kemal Beyatlı

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 1/355

Karar No. 54

3 - VII - 1940

Yüksek Reislîğe

Millî Müdafaa vekâletince hazırlanarak İcra Vekilleri Heyetinin 26 - III - 1940 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Deniz musadere hukuku kanunu lâyihasının Encümenimize de havalesi ve tevdi buyurulması üzerine ihtiva etmekte olduğu hükümler Millî Müdafaa encümenince tesbit edilmiş olan metinle birlikte Millî Müdafaa ve Hariciye vekâletleri mümessillerinin huzurunda tedkik ve müzakere olundu :

Bu gün meri olan 11 sefer 1330 ve 18 kânunusani 1327 tarihli ganaimi bahriye kanunu muvakkatinin cihan harbinden beri büyük inkişafı kaydeden deniz nakliyatı ile harb metodlarının bu günkü icablarını tam manasile karşılayamadığı neticesine varan Encümenimiz; ana hatları bey-

nelmiele konferanslarda tesbit edilen esaslardan mülhem bulunan kanun lâyihasını heyeti umumiyesi itibarile kabule şayan görerek maddelerin ayrı ayrı müzakeresine geçmiştir.

Encümen bu esasları mahfuz tutmakla beraber her maddenin tesbitinde bir taraftan kanunun mehazi olan hükümlere istinad etmiş, diğer taraftan metnin hukukî istilahlarımıza uygun bir şekilde tanzimine hususî bir itina sarfetmeği vazife bilmiştir. Açık denizlerden başka, Türkiye Cumhuriyetinin, müttefiklerinin ve düşmanlarının hâkimiyeti altında olan denizlerle seyrisefere yarayan iç sularında ve tesisatında tatbik edilecek olan kanun, heyeti umumiyesi itibarile musadere hakkından farklı olarak bir de nakil va-

sıtarının ve hamulesinin zabtına mütedair ahkâmı ihtiva etmekte olmasına mebnî ayrı ayrı mefhumlara tekabül eden zabıt ve musadere kelimelerinin kanunun başlığında ve bu mefhumun mevcud bulunduğu her madde de bu suretle ifadesi zarurî görülmüştür. Lâyihanın unvanındaki değişiklik bu sebebe istinad etmektedir.

Harb gemileriyle, ticarî bir maksad takib etmiyerek münhasıran amme hizmetlerinde kullanılan deniz nakil vasıtaları, hastane gemileri münhasıran dinî, ilmî veya insanî vazifelere tahsis edilen nakil vasıtaları, lâyihanın mehazinde de olduğu gibi zabıt ve musadere, hakkına tâbi tutulmamıştır. Harb gemileri hakkında harb kanunun ve taamüllerinin ccreyan edeceği tabiidir. İnsanî vazifelerle muvazzaf olan veya 19 neu maddede beyan edilen hallerde sahil balıkçılığına mahallî seyrisefere harb esirlerinin veya mükâleme memuru ibaresile tercüme ettiğimiz « parlementer » lerin nakline tahsis edilen nakil vasıtalarının zabıt ve musadere hukukundan hariç tutulması harb halinde dahi cari olması iktiza eden âlicenablık hislerinden mülhem olmaktadır. Türkiye Cümhuriyeti Hükümetinin veya mütteliklerinin bir vesikası ile mücehhez bulunan nakil vasıtalarına zabıt ve musadere hukukunun tatbik

edilmemesi ise takib edilen maksadın zarurî bir neticesidir ve bütün bunlar beynelmilel taamüllere uygundur.

Muhtelif maddelerde yapılan tadil ve ilâveler lâyihanın mehazine muvafık bulunmakta ve Encümence yapılan bu değişikliklere Millî Müdafaa vekâletinin mümessili tarafından da tamamilen iştirak edilmektedir.

Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Zonguldak	Konya
<i>Münir Çağıl</i>	<i>Şinasi Devrin</i>	<i>Galib Gültekin</i>
Antalya	Balıkesir	Bingöl
<i>N. Aksoy</i>	<i>O. Niyazi Burcu</i>	<i>Feridun Fikri</i>
Bursa	Erzincan	Gazianteb
<i>Atıf Akgüç</i>	<i>A. Fırat</i>	<i>Ö. A. Aksoy</i>
Hatay	Hatay	Kastamonu
<i>Hamdi Selçuk</i>	<i>M. Tecirli</i>	<i>Abidin Binkaya</i>
Kayseri	Mardin	Rize
<i>R. Özsoy</i>	<i>H. Menemencioglu</i>	<i>Fuad Sirmen</i>
Rize	Sinob	Tokad
<i>Saim Ali Dilemre</i>	<i>C. Atay</i>	<i>S. Atanç</i>
Trabzon		
<i>F. A. Barutçu</i>		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Deniz musadere hukukuna dair kanun

BİRİNCİ KİTAB

Birinci bab

Deniz musadere hukukunun takribî salâhiyeti

MADDE 1 — (1) Deniz musadere hukuku, düşman ve bitaraf deniz nakil vasıtalarını durdurmak ve aramak ve nakil vasıtaları ile onların içinde bulunan eşyaya aşağıdaki hükümlere göre muamele etmek salâhiyetini ihtiva eder.

(2) Harb gemileri ve ticarî maksada tahsis veya ticarî maksad için istimal edilmeyib munhasıran âmme idaresine mahsus bir deniz nakil vasıtaları deniz musadere hukukuna tâbi değildir.

MADDE 2 — Deniz musadere hakkını tatbika aşağıdaki makamlar salâhiyetlidir :

1 - Harb gemileri ve mümasili ordu birlikleri komutanları ve bunları sevk ve idare edenler.

2 - Türk hâkimiyeti altında olan yerlerde hususî surette bu vazife ile tanzif edilen makamlar.

MADDE 3 — Hükümet, deniz musadere hukukunun tatbik edileceği zamanın mebdesi ve müntehasını tayin eder.

MADDE 4 — Deniz musadere hukuku :

1 - Açık denizlerde,

2 - Türkiye Cumhuriyetinin, müttefiklerinin, düşmanlarının hâkimiyeti altında olan sularda,

3 - Türkiye Cumhuriyetinin, müttefiklerinin ve düşmanlarının seyrüsefere salih körfez ve sahil sularında, ve seyrüsefere hizmet eden sair deniz tesisatında tatbik edilecektir.

MADDE 5 — Deniz musadere hukuku :

1 - Bitaraf Hükümetlere aid sularda tatbik edilmez;

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Denizlerde musadere hakkına dair kanun

BİRİNCİ KİTAB

Birinci bab

Denizlerde musadere hakkının tatbiki salâhiyeti

MADDE 1 — (1) Denizlerde musadere hakkı, düşman ve bitaraf deniz nakil vasıtalarını durdurmak ve aramak ve nakil vasıtaları ile onların içinde bulunan hamuleye aşağıdaki hükümlere göre muamele etmek salâhiyetini ihtiva eder.

(2) Harb gemileri ve ticarî maksada tahsis veya bu maksadla istimal edilmeyen ve munhasıran amme idaresine mahsus olan deniz nakil vasıtaları denizlerde musadere hakkına tâbi değildir.

MADDE 2 — Denizlerde musadere hakkını tatbika aşağıdaki makamlar salâhiyetlidir:

1 - Harb gemileri komutanları ile ordu birlikleri komutanları,

2 - Türkiye Cumhuriyeti hâkimiyeti altında olan yerlerde hususî surette bu vazife ile tanzif edilen makamlar.

MADDE 3 — Hükümet denizlerde musadere hakkının tatbik edileceği zamanın başlangıcını ve bittiğini tayin eder.

MADDE 4 — Denizlerde musadere hakkı:

1 - Açık denizlerde,

2 - Türkiye Cumhuriyetinin, müttefiklerinin, düşmanlarının hâkimiyeti altında olan sularda ,

3 - Türkiye Cumhuriyetinin, müttefiklerinin ve düşmanlarının seyrüsefere salih körfez ve sularında, ve seyrüsefere hizmet eden sair deniz tesisatında tatbik edilecektir.

MADDE 5 — Denizlerde musadere hakkı, bitaraf Hükümetlere aid sularda tatbik edilmez.

Hü.

İkinci bab

Nakil vasıtalarının ve eşyanın muhasımlık ve bitaraflık vasıfları

MADDE 6 — (1) Bir deniz nakil vasıtasının düşmanlık veya bitaraflık vasfı taşımağa salâhiyeti olduğu bayrakla teayyün eder. Bir bayrak taşımağa salâhiyetli olmayan nakil vasıtaları hakkında sahibinin tabiiyeti esas tutulur.

(2) Nakil vasıtasının vasfı itiraz edilmeyecek bir şekilde tesbit edilmediği müddetçe düşman gemisi telâkki olunur.

MADDE 7 — (1) düşman deniz nakil vasıtasının bitaraf bir bayrağa geçişi, harb münaşebetleri göz önünde tutularak vukubulduğu takdirde tanınmaz.

(2) Atideki hallerde vaziyet birinci fıkrada gösterilen şekilde yapılmış sayılır:

1 - Deniz musadere hukukunun tatbik edildiği andan sonra bu geçiş vuku bulmuşsa (Madde : 3);

2 - Geçiş deniz musadere hukukunun tatbiki anına tekaddüm eden 60 gün zarfında vukubulduğu takdirde veyahud,

a) Geçiş vesaiki nakil vasıtasında mevcut olmadığı veya ,

b) Geçiş bir şarta muallak olduğu veya tam olmadığı takdirde yahud,

c) Nakil vasıtası ile onun istimalinden mütevellid kazanç üzerinde tasarruf hakkı geçişten evvelki ellerde kaldığı takdirde.

Eşya

MADDE 8 — (1) Eşyanın düşman veya bitaraf vasfı sahibinin tabiiyetine ve eğer sahibi tabiiyetsiz ise kanunî ikametgâhına göre teayyün eder. Eşya bir şirketin malı ise vasfının tayininde şirketin kanunî ikametgâhı esas tutulur.

(2) Eşyanın vasfı her türlü itirazdan salim bir şekilde sabit olmadıkça düşman malı sayılır.

MADDE 9 — Düşman eşyası seyahat sırasında malikini değiştirdiği takdirde, bu değiştirme musadere hukuku tatbik edildiği an-

M. M. E.

İkinci bab

Nakil vasıtalarının ve hamulenin muhasımlık ve bitaraflık vasıfları

MADDE 6 — (1) Bir deniz nakil vasıtasının düşmanlık veya bitaraflık vasfı taşımağa salâhiyetli olduğu bayrakla teayyün eder. Bir bayrak taşımağa salâhiyetli olmayan nakil vasıtaları hakkında sahibin tâbiyeti esas tutulur.

(2) Nakil vasıtasının vasfı itiraz edilmeyecek bir şekilde tesbit edilmediği müddetçe düşman gemisi telâkki olunur.

MADDE 7 — (1) Bir düşman deniz nakil vasıtasının bitaraf bir bayrağa geçişi, düşman sefine sıfatının istilzam ettiği netayıçten kurulmağa matuf olduğu takdirde, tanınmaz.

(2) Atideki hallerde bitaraf bayrağı geçiş, birinci fıkrada gösterilen maksadla yapılmış sayılır:

1 - Denizlerde musadere tatbik edildiği andan sonra bu geçiş vukubulmuşsa (madde : 3) ;

2 - Geçiş denizlerde musadere hakkının tatbiki anına takaddüm eden 60 gün zarfında vukubulmuşsa,

a) Geçiş vesaiki, nakil vasıtasında mevcut olmazsa,

b) Geçiş, bir şarta muallâk olursa veya tam olmazsa,

c) Nakil vasıtası ile onun istimalinden mütevellid kazanç üzerinden tasarruf hakkı geçişten evvelki ellerde kalırsa.

Hamule

MADDE 8 — (1) Hamulenin düşman veya bitaraf vasfı, malikinin tabiiyetine ve eğer maliki tâbiyetsiz ise kanunî ikametgâhına göre teayyün eder. Hamule bir şirketin malı ise vasfının tayininde şirketin kanunî ikametgâhı esas tutulur.

(2) Hamulenin vasfı, her türlü itirazdan salim bir şekilde sabit olmadıkça düşman malı sayılır.

MADDE 9 — Düşman nakil vasıtasında bulunan hamule seyrüsefer esnasında malikini değiştirdiği takdirde, bu değiştirme denizlerde

Hâ.

dan sonra (Madde : 3) vukubulmuşsa, muayyen olan mahalle vâsıl oluncaya kadar düşman vasfını muhafaza eder.

Üçüncü bab

Nakil vasıtalarının ve eşyanın tâbi olacağı muamele düşman nakil vasıtaları ve hamuleleri

MADDE 10 — Düşman nakil vasıtaları zabt ve musadereye tâbidirler.

MADDE 11 — Düşman nakil vasıtasındaki düşman eşyası haciz ve musadereye tâbidir.

MADDE 12 — (1) Düşman nakil vasıtasındaki bitaraf eşya serbesttir.

(2) Bununla beraber haciz ve musadereye aşağıdaki hallerde tâbi olur:

1 - Bir eşya harb kaçağı olduğu veya harb kaçağı eşyanın sahibine aid bulunduğu takdirde (Madde : 29).

2 - Nakil vasıtası ablukayı yarmak filini irtikâb ederse (Madde : 51 - Fıkra : 1 istisna Madde : 51 - Fıkra : 2).

3 - Düşman refakatinde giden bir nakil vasıtasının kaptanına veya sahibine aid ise (Madde : 32 - Fıkra : 2) kuvvetle mukavemet etmişse (Madde : 36 - Fıkra : 2) veyahud hasmane himaye ve yardımda bulunmuşsa (Madde : 41 - Fıkra : 2).

MADDE 13 — Bir düşman nakil vasıtasının tayfa ve yolcularına aid olup onların şahsî ihtiyaçlarına mahsus olan maddeler serbesttir.

Bitaraf nakil vasıtaları ve hamuleleri

MADDE 14 — (1) Bitaraf bir nakil vasıtası şu hallerde zapta tâbidir:

1 - Harb kaçağı eşya naklediyorsa veya bizat kendisi harb kaçağı ise (Madde : 27, 28).

2 - Düşman refakatinde seyrediyorsa (Madde : 31).

3 - Pasif mukavemet gösterirse (Madde : 34).

4 - Kuvvetle mukavemet ederse (Madde : 35).

5 - Hasmane himaye ve yardımda bulunursa (madde : 39 istisna 40)

M. M. E.

musadere hakkı tatbik edildiği andan sonra (Madde 3) vukubulmuşsa, muayyen olan mahalle vâsıl oluncaya kadar düşman vasfını muhafaza eder.

Üçüncü bab

Nakil vasıtalarının ve hamulenin tâbi olacağı muamele

Düşman nakil vasıtaları ve hamuleleri

MADDE 10 — Hükûmetin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11 — Hükûmetin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12 — (1) Düşman nakil vasıtasındaki bitaraf hamule serbesttir.

(2) Bununla beraber aşağıdaki hallerde zabt ve musadereye tâbi olur:

1 - Bir hamule harb kaçağı olduğu veya harb kaçağı hamulenin sahibine aid bulunduğu takdirde (Madde : 29).

2 - Nakil vasıtası ablukayı yarmak filini irtikâb ederse (Madde : 51 - fıkra : 1, istisna madde 51 - fıkra : 2).

3 - Düşman refakatinde giden bir nakil vasıtasının kaptanına veya malikine aid ise (Madde : 32 - fıkra : 2) kuvvet istimalile mukavemet etmişse (Madde : 36 - fıkra : 2) veyahud hasmane himaye ve yardımda bulunmuşsa (Madde : 41 - fıkra : 2).

MADDE 13 — Bir düşman nakil vasıtasının mürettebat ve yolcularına aid olan ve şahsî ihtiyaçlarına mahsus bulunan maddeler serbesttir.

Bitaraf nakil vasıtaları ve hamuleleri

MADDE 14 — (1) Bitaraf bir nakil vasıtası şu hallerde zapta tabidir :

1 - Harp kaçağı eşya naklediyorsa veya bizat kendisi harb kaçağı ise (Madde : 27, 28).

2 - Düşman refakatinde seyrediyorsa (Madde : 31).

3 - Pasif mukavemet gösterirse (Madde : 34).

4 - Kuvvet istimalile mukavemet derse (Madde : 35).

Hü.

- 6 - Vesaiki muntazam değilse (madde: 42;
  - 7 - Ablukayı yarmak fiilini irtikâb ederse (madde: 49)
  - 8 - Rota emrini tatbik etmezse (madde: 62)
  - 9 - Sahte evrak kullanarak düşmana kaçak eşya taşımış ve düşmana bu yardımdan sonra avdet seyahatinde yakalanmışsa;
- (2) Nakil vasıtası şu hallerde musadereye tâbidir:
- 1 - Hamulenin yarısından fazlasını harb kaçağı teşkil ediyorsa ve yahud nakil vasıtası bizzat harb kaçağı ise (madde: 27,28, istisna 30)
  - 2 - Düşman refakatinde seyrederse (madde: 31)
  - 3 - Kuvvetle mukavemet gösterirse (madde: 35)
  - 4 - Düşmanane himaye ve yardımda bulunursa (madde: 39 istisna 40)
  - 5 - Ablukayı yarmak fiilini irtikâb ederse (madde: 49)
  - 6 - Sahte evrak kullanarak düşmana kaçak eşya taşımış ve düşmana bir yardımdan sonra avdet seyahatinde yakalanmışsa

MADDE 15 — (1) Bitaraf nakil vasıtasındaki düşman eşyası serbesttir.

(2) Bununla beraber aşağıdaki hallerde haciz ve musadereye tâbi olur:

- 1 - Harb kaçağı ise veyahud harb kaçağı eşyanın sahibine aid ise (madde: 29)
- 2 - Nakil vasıtası düşman refakatinde seyrederse (madde: 32)
- 3 - Nakil vasıtası kuvvetle mukavemette bulunursa (madde: 36)
- 4 - Nakil vasıtası düşmanane himaye ve yardımda bulunursa (madde: 41. madde: 51 fıkra 1 istisna madde: 51 fıkra 2)
- 5 - Eğer nakil vasıtası ablukayı yarmak fiilini irtikâb ederse (madde: 51 fıkra 1; istisna madde: 51 fıkra 2)

MADDE 16 — (1) Bitaraf nakil vasıtalarındaki bitaraf eşya serbesttir.

(2) Bununla beraber haciz ve musadereye aşağıdaki hallerde tâbi olur :

- 1 - Harb kaçağı ise veya harb kaçağı eşya-

M. M. E.

5 - Hasmane himaye ve yardımda bulunursa (Madde : 39 - istisna 40).

6 - Vesaiki muntazam değilse (Madde : 42).

7 - Ablukayı yarmak fiilini irtikâb ederse (Madde 49).

8 - Rota emrini tatbik etmezse (Madde: 62).

9 - Sahte evrak kullanarak düşmana kaçak hamule taşımış ve düşmana bu yardımdan sonra dönüş seferinde yakalanmış ise:

(2) Nakil vasıtası şu hallerde musadereye tâbidir.

- 1 - Hamulenin yarısından fazlasını harb kaçağı teşkil ediyorsa veyahud nakil vasıtası bizzat harb kaçağı ise (Madde : 27, 28, istisna 30).

- 2 - Düşman refakatinde seyrederse (Madde: 31).

- 3 - Kuvvet istimalile mukavemet gösterirse (Madde : 35).

- 4 - Hasmane himaye ve yardımda bulunursa (Madde : 39, istisna 40).

- 5 - Ablukayı yarmaya teşebbüs ederse (Madde : 49).

- 6 - Sahte evrak kullanarak düşmana kaçak eşya taşımış ve düşmana bu yardımdan sonra dönüş seferinde yakalanmışsa ,

MADDE 15 — (1) Bitaraf nakil vasıtasındaki düşman hamulesi serbesttir. (2) Bununla beraber aşağıdaki hallerde haciz ve musadereye tâbi olur.

I - Harb kaçağı ise veyahud harb kaçağı hamulenin sahibine aid ise (Madde : 29).

2 - Nakil vasıtası düşman refakatinde seyrederse (Madde : 32).

3 - Nakil vasıtası kuvvet istimalile mukavemette bulunursa (madde : 36).

4 - Nakil vasıtası hasmane himaye ve yardımda bulunursa (madde : 41. madde : 51 fıkra 1 istisna madde : 51 fıkra 2).

5 — Nakil vasıtası ablukayı yarmaya teşebbüs ederse (madde : 51 fıkra 1; istisna madde : 51 fıkra 2).

MADDE 16 — (1) Bitaraf nakil vasıtalarındaki bitaraf hamule serbesttir.

(2) Bununla beraber aşağıdaki hallerde haciz ve musadereye tâbi olur :

- 1 - Harb kaçağı ise veya harb kaçağı hamu-

Hü.

M. M. E.

nm sahibine aid ise (Madde : 29 istisna 30),

2 - Nakil vasıtası ablukayı yarmak filini irtikâb ederse (Madde : 51 - fıkra 1 - madde : 51 fıkra 2)

3 - Düşman refakatinde hareket eden nakil vasıtalarının kaptanına veya sahibine aidse (Madde : 32 - fıkra 2).

4 - Kuvvetle mukavemette bulunursa (Madde : 36 - fıkra 2). Hasmane himaye ve yardımda bulunursa (Madde : 41 - fıkra 2).

MADDE 17 — Bitaraf nakil vasıtasının tayfa ve yolcularına aid olup ve şahsî ihtiyaçlara mahsus bulunan eşya serbesttir.

Devletler arası mukavelâtına istinad eden hususî haller

MADDE 18 — Gerek askerî ve gerekse hususî şahıslar veyahud resmen tanınmış yardım cemiyetlerince teçhiz edilmiş olan hastane gemileri aşağıdaki şartların tahakkuku halinde zabıt ve musadereye tâbi değildirlir :

1 - Bu gemiler Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine hastane gemisi olarak bildirilmiş ise,

2 - Meri beynelmilel mukavelât ahkâmına göre bu vaziyetleri münasib şekilde belli edilmiş ise,

3 - Bu maksadlar için istimal edilmekte ise.

MADDE 19 — (1) Bundan başka aşağıdaki nakil vasıtaları da zabıt ve musadereye tâbi değildirlir :

1 - Munhasıran sahil balıkçılığına veyahud mahallî ve küçük seyrisefere mahsus olan nakil vasıtaları ile bunların teçhizatı ve hamuleleri;

2 - Munhasıran dinî, ilmî, veya insanî vazifelerle muvazzaf olan nakil vasıtaları,

3 - Munhasıran parlomenterleri veyahud harb esirlerinin mübadelesine hizmet eden nakil vasıtaları,

4 - Türkiye Cumhuriyetinin veya müttefiklerin bir hüsnühal şahadetnamesi ile mücehhez bulunan nakil vasıtaları.

(2) Bu nakil vasıtaları her hangi bir surette hasmane harekete iştirak ettikleri veya ciheti tahsislerine mugayir hareketlerde buldukları takdirde zabıt ve musadereye muafiyet nihayete erer. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin

lenin sahibine aid ise (madde : 29 istisna 30),

2 - Nakil vasıtası ablukayı yarmaya teşebbüs ederse (madde : 51 - fıkra 1 - madde : 51 fıkra 2).

3 - Düşman refakatinde hareket eden nakil vasıtalarının kaptanına veya sahibine aid ise (madde : 32 - fıkra 2).

4 - Kuvvet istimalile mukavemette bulunursa (madde : 36 - fıkra 2). Hasmane himaye ve yardımda bulunursa (madde : 41 - fıkra 2).

MADDE 17 — Bitaraf nakil vasıtasının mürettebat ve yolcularına aid olan ve şahsî ihtiyaçlarına mahsus bulunan maddeler serbesttir.

Devletler arası mukavelâtına istinad eden hususî haller

MADDE 18 — Gerek askerî ve gerekse hususî şahıslar veyahud resmen tanınmış yardım cemiyetlerince teçhiz edilmiş olan hastane gemileri aşağıdaki şartların tahakkuku halinde zabıt ve musadereye tâbi değildirlir.

1 - Bu gemiler Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine hastane gemisi olarak bildirilmiş ise,

2 - Devletler arası mukaveleler ahkâmına göre bu vaziyetleri münasib şekilde belli edilmiş ise;

3 - Bu maksadlar için istimal edilmekte ise,

MADDE 19 — (1) Bundan başka aşağıdaki nakil vasıtaları da zabıt ve musadereye tâbi değildirlir :

1 - Munhasıran sahil balıkçılığına veyahud mahallî ve küçük seyrisefere mahsus olan nakil vasıtaları ile bunların teçhizatı ve hamuleleri;

2 - Munhasıran dinî, ilmî, veya insanî vazifelerle muvazzaf olan nakil vasıtaları,

3 - Munhasıran parlomenterleri (mükâleme memurları) veyahud harb esirlerinin mübadelesine hizmet eden nakil vasıtaları.

4 - Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin veya müttefiklerinin bir vesikası ile mücehhez bulunan nakil vasıtası,

(2) Bu nakil vasıtaları her hangi bir surette hasmane harekete iştirak ettikleri veya ciheti tahsislerine mugayir hareketlerde buldukları takdirde zabıt ve musadereye muafiyet nihayete erer. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin

Hü.

veya müttefiklerinin salâhiyetli makamları tarafından verilen emirlere riayet etmedikleri takdirde dahi aynı hüküm cari olur .

MADDE 20 — (1) Denizlerde bitaraf veya düşman gemilerinde bulunan posta mektub irsalâtı tecavüzden masun telâkki edilecektir.

Gemi zabtedildiği takdirde zabteden taraftan derhal bunların mürseliylehlerine irsaline devam edilecektir.

(2) Birinci fıkra ahkâmı aşağıdaki hallerde cari değildir :

1 - Harb kaçağı eşyaya taallük eden mektublar ve posta paketleri,

2 - Ablukanın ihlâline teşebbüs edilen hallerde abluka edilmiş bir limana gönderilmiş veyahud böyle bir limandan gelmiş olan posta mektub irsalâtı.

Dördüncü bab

Harb kaçağı

Mahiyeti

MADDE 21 — (1) harb kaçağı (mutlak surette) eşya ve maddeler şunlardır :

1 - Doğrudan doğruya kara, deniz ve hava teslihatına yarayan her şey,

2 - Düşman ülkesine veyahud düşman harb kuvvetlerine aid her şey,

(2) eşyanın muvasalât edeceği mahalle doğrudan doğruya sevk veyahud aktarma edilmesinde veya kara üzerinden tekrar bir nakliyata lüzum olub olmamasında bir fark yoktur.

MADDE 22 — Mutlak surette harb kaçağı eşyanın düşmana aidiyeti (Madde : 21 fıkra 1 No. 2) aşağıdaki hallerde sabit addedilir :

1 - Eşya, vesaikine nazaran bir düşman limanında boşaltılmak veya düşman harb kuvvetlerine teslim edilmek icab ediyorsa.

2 - Nakil vasıtası yalnız düşman limanlarına uğrayacaksa.

3 - Vesaikine nazaran eşyanın aid olduğu bitaraf limana vusulünden evvel nakil vasıtasının düşman limanına uğraması veya düşman

M. M. E.

veya müttefiklerinin salâhiyetli makamları tarafından verilen emirlere riayet etmedikleri takdirde dahi aynı hüküm cari olur.

MADDE 20 — (1) Denizlerde bitaraf veya düşman nakil vasıtalarında bulunan posta muhaberatı, resmî veya hususî olsun, tecavüzden masundur.

Nakil vasıtası zabtedildiği takdirde zabteden tarafından mahallerine gönderilir.

(2) Birinci fıkra ahkâmı aşağıdaki hallerde cari değildir.

1 - Posta paketleri ile harb kaçağı eşyayı ihtiva eden mektublar.

2 - Ablukanın ihlâline teşebbüs edilen hallerde abluka edilmiş bir limana gönderilmiş veyahud böyle bir limandan gelmiş olan posta mektub irsalâtı zabt ve musadere edilir.

3 - Posta ile sevk edilen paketlerle ve içinde eşya bulunan mazruflar posta muhaberatı mahiyetinde addedilmez.

Dördüncü bab

Harb kaçağı

Mahiyeti

MADDE 21 — (1) Mutlak surette harb kaçağı hamule ve maddeler şunlardır :

Doğrudan doğruya kara, deniz ve hava teslihatına yarayan ve düşman ülkesine veya düşman tarafından işgal olunan araziye veyahud düşman harb kuvvetlerine mütevaccih ve muhtas olan her şey.

MADDE 22 — Mutlak surette harb kaçağı hamulenin muhtas olduğu (madde 21) aşağıdaki hallerde sabit addedilir.

1 - Hamule, vesaikine nazaran bir düşman limanında boşaltılmak veya düşman harb kuvvetlerine teslim edilmek icab ediyorsa.

2 - Nakil vasıtası yalnız düşman limanlarına uğrayacaksa.

3 - Hamulenin vesikalarında bir bitaraf limana muhtas olduğu gösterilip nakil vasıtasının bu limana vusulünden evvel bir düşman li-

Hü.

M. M. E.

harb kuvvetleriyle temas etmesi icabediyorsa.

MADDE 23 — (1) aşağıdaki eşya ve mevad dahi harb kaçağı eşya (Meşrut surette) olarak addeder.

1 - Müslihane gayeler için olduğu kadar harb gayeleri içinde kullanılabilen ve Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti tarafından ilân edilen listeye dahil bulunanlar.

2 - Düşman harb kuvvetlerinin veya hasm devletlerin idare makamlarının istimaline mahsus olanlar.

(2) Birinci fıkrada yazılı olan eşya ve mevad bitaraf bir limanda boşaltılmak icabediyorsa bu takdirde düşmanın da aynı şekilde hareket eylemesi şartile kaçak eşya addedilmez.

(3) Eğer düşman ülkesinde hiç bir deniz hududu bulunmuyorsa 2. fıkra tatbik edilmez.

MADDE 24 — Aşağıdaki hallerde meşrut şekilde harb kaçağı eşya düşmana aid (Madde: 23, fıkra 1. No. 2) sayılır: Eğer bu eşya;

1 - Bir düşman merci veya makamına veya;

2 - Düşmanın müstahkem veya gayri müstahkem bir mevkiine veya hareket mntakalarındaki kuvvetlerine ve yahud işe üssü hizmeti gören bir yerine,

3 - Düşman devletin harb kuvvetlerine veya idare makamlarına bu kabîl eşyayı ita ve teslim ettiği tesbit edilmiş olan ve düşman devlet ülkesinde bulunan tüccara veya acentesine gönderilmiş ise;

MADDE 25 — Aşağıdaki eşya hiç bir suretle harb kaçağı eşya olarak addedilemezler:

1 - Nakil vasıtasının istimaline mahsus olarak nakil vasıtasında bulunan veya tarifinin veya yolcuların zatî ihtiyaçlarına mahsus olan mevad ve eşya,

2 - Munhasıran hasta ve yaralıların tedavisine hizmet eden mevad ve eşya, Bununla beraber bu eşya ve mevad düşman ülkesine veya düşman harb kuvvetlerine mahsus olduğu takdirde mühim askerî icabların ve ihtiyaçların mevcudiyeti halinde tazminat mukabilinde alınabilirler.

MADDE 26 — (1) Bir nakil vasıtasının seyahat edeceği yol ve eşyasının ihraç edileceği

manına uğraması veya düşman harb kuvvetleriyle temas icabediyorsa.

MADDE 23 — (1) Aşağıdaki hamule ve mevad da meşrut surette harb kaçağı addedilir:

Müslihane gayeler için olduğu kadar harb gayeleri için de kullanılabilen ve Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti tarafından ilân edilen listeye dahil bulunan ve düşman harb kuvvetlerinin veya düşman idare makamlarının istimaline mahsus olanlar.

(2) Birinci fıkrada yazılı olan hamule ve mevad bitaraf bir limanda boşaltılmak icabediyorsa bu takdirde düşmanın da aynı şekilde hareket eylemesi şartile kaçak hamule addedilmez.

(3) Eğer düşman ülkesinde hiç bir deniz hududu bulunmuyorsa, 2. fıkra tatbik edilmez.

MADDE 24 — Aşağıdaki hallerde meşrut şekilde harb kaçağı hamule düşmana aid (madde : 23 fıkra - 1) sayılır.

1 - Bir düşman makamına veya;

2 - Düşmanın müstahkem bir mevkiine veya düşman kuvvetlerinin hareket mntakası olan veyahud işe hizmetini gören bir yerine,

3 - Düşman Devletin harb kuvvetlerine veya idare makamlarına bu kabîl eşyayı ita ve teslim ettiği tesbit edilmiş olan ve düşman Devlet ülkesinde bulunan tüccar veya acentaya gönderilmiş ise;

MADDE 25 — Aşağıdaki hamule hiç bir suretle harb kaçağı addedilemez:

1 - Nakil vasıtasının istimaline mahsus olarak nakil vasıtasında bulunan mürettebatın ve yolcuların zatî ihtiyaçlarına mahsus olan mevad ve hamule;

2 - Munhasıran hasta ve yolcuların tedavisine yarayan mevad ve hamule.

Bununla beraber bu hamule ve mevad düşman ülkesine ve düşman harb kuvvetlerine mahsus olduğu takdirde mühim askerî icabların ve ihtiyaçların mevcudiyeti halinde tazminat mukabilinde alınabilir.

MADDE 26 — Hükûmetin 26 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

M. M. E.

mahal hakkında gemide bulunan vesaik doğru addedilir.

(2) Birinci fıkradaki kaide şu hallerde cari değildir:

1 - Bariz bir surette yolunu değiştiren nakil vasıtası yolundan inhirafı hakkında kâfi derecede muhik sebep gösteremezse.

2 - Seyahat yolu ve boşaltma mahalli hakkındaki vesaik hakikate muhalif olduğunu kabul ettirecek sebep mevcudsa.

Kaçak eşya naklinin neticeleri

MADDE 27 — (1) Kaçak eşya taşıyan nakil vasıtaları zapta tâbidir.

(2) Bundan başka eğer taşıdıkları harb kaçağı eşya gerek kıymet, ağırlık, hacmi ve gerek navul itibarile nakil vasıtasındaki hamulenin yarısından fazlasını tutarsa musadereye tâbidirler.

MADDE 28 — Kendisi harb kaçağı olan nakil vasıtası zapta tâbidir.

MADDE 29 — (1) Kaçak eşya haciz ve musadereye tâbidirler.

(2) Kaçak eşyanın sahibine aid olan ve aynı nakil vasıtasında bulunan sair eşya da aynı suretle haciz ve musadereye tâbidir.

MADDE 30 — (1) Bitaraf bir nakil vasıtasındaki bitaraf kaçak eşya yalnız aşağıdaki hallerde tazminat mukabilinde alınabilir:

1 - Nakil vasıtası durdurulduğu zaman deniz musadere hukukunun tatbikına aid olan emirden (Madde : 3) veyahud bu nevi eşyanın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti tarafından ilân edilen listeye dahil olduğundan (Madde : 23 - Fıkra : 1) haberdar değilse.

2 - Nakil vasıtası 1 numaradaki hususlara vâkıf bulunmakla beraber eşyasını boşaltmağa muktedir olamamışsa.

Böyle bir gemide kaçak eşya sahibine aid olan sair eşya serbesttir.

(2) Bitaraf bir nakil vasıtasının birinci fıkranın bir ve iki numaralı halinde yükünün yarısından fazlasını kaçak eşyadan tereküb etse dahi 28 nci maddenin 2 nci fıkrasına göre musadereye tâbi değildir.

Kaçak hamule naklinin neticeleri

MADDE 27 — (1) Kaçak hamule taşıyan nakil vasıtaları zapta tâbidir.

(2) Eğer taşıdıkları harb kaçağı hamule gerek kıymet, ağırlık, hacim ve gerek navul itibarile nakil vasıtasındaki hamulenin yarısından fazlasını tutarsa musadereye tâbidirler.

MADDE 28 — Kendisi harb kaçağı olan nakil vasıtası zabt ve musadereye tâbidir.

MADDE 29 — (1) Harb kaçağı hamule ve mevad zabt ve musadereye tâbidir.

(2) Harb kaçağı hamulenin sahibine aid olan ve aynı nakil vasıtasında bulunan sair hamule de aynı suretle zabt ve musadereye tâbidir.

MADDE 30 — (1) Bitaraf bir nakil vasıtasındaki bitaraf kaçak hamule ancak aşağıdaki hallerde tazminat mukabilinde musadere edilir:

1 - Nakil vasıtası durdurulduğu zaman denizlerde musadere hakkının tatbikine aid olan emirden (madde : 3) veyahud bu nevi hamulenin Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti tarafından ilân edilen listeye dahil olduğundan (madde : 23 - fıkra 1) haberdar değilse.

2 - Nakil vasıtası 1 numaradaki hususlara vakıf bulunmakla beraber hamuleyi boşaltmağa muktedir olamamışsa.

Böyle bir gemide kaçak hamule sahibine aid olan sair hamule serbesttir.

(2) Bitaraf bir nakil vasıtasının birinci fıkranın bir ve iki numaralı halinde yükünün yarısından fazlasını kaçak hamuleden tereküb etse dahi 27 nci maddenin ikinci fıkrasına göre musadereye tâbi değildir.

Hü.

Beşinci bab

Refakat (Konovi)

MADDE 31 — (1) Düşman harb gemilerinin refakatinde bulunan nakil vasıtaları harbin her türlü tehlikelerine maruzdurlar.

(2) Bunlar zabt ve musadereye tâbidirler.

MADDE 32 — (1) Düşman refakatinde bulunmaları sebebiyle zabt ve musadereye tâbi olan bir nakil vasıtasındaki düşman eşyası da haciz ve musadereye tâbidir.

(2) Nakil vasıtasının kaptan veya sahibine aid eşya da aynı suretle haciz ve musadereye tâbidir.

MADDE 33 — (1) Bitaraf Devletlere aid harb gemilerinin refakatindeki bitaraf nakil vasıtaları durmağa ve yoklamağa tâbi tutulmazlar.

(2) Bununla beraber refakat eden harb sefinelerinin komutanından kendilerine refakat etmekte olan nakil vasıtaları ve hamuleleri hakkında malûmat ve teminat talep olunabilir.

Altıncı bab

Mukavemet

MADDE 34 — Bir nakil vasıtası stop ettirildikten sonra kaptan veya gemi mürettebatından birisinin tavrı hareketi yüzünden durdurulması, aranması usulü dairesinde yapılmadığı takdirde (pasif mukavemet) nakil vasıtası zapta tâbi olur.

MADDE 35 — (1) Deniz musadere hukukunun tatbikına karşı kuvvete müracaatla yapılan mukavemet kuvvetle bertaraf edilebilir.

(2) Mukavemetin bertaraf edilmesinden sonra nakil vasıtası zabt ve musadereye tâbi olur.

MADDE 36 — (1) Aktif mukavemetten dolayı zabt ve musadere edilen bir nakil vasıtasındaki düşman eşyası haciz ve musadereye tâbi olur.

(2) Nakil vasıtasının kaptan veya sahibine aid olan eşya da aynı şekilde zabt ve musadereye tâbi olur.

M. M. E.

Beşinci bab

Refakat (Konvoy)

MADD 31 — Hükûmetin 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADD 32 — (1) Düşman harb gemileri refaketinde bulunmaları sebebiyle zabt ve musadereye tâbi olan bir nakil vasıtasındaki düşman hamulesi de musadereye tâbidir.

(2) Bu nakil vasıtalarının içinde kaptan veya sahibine aid hamule varsa aynı suretle zabt ve musadereye tâbidir.

MADD 33 — Hükûmetin 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Altıncı bab

Mukavemet

MADDE 34 — Hükûmetin 34 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADD 35 — (1) Denizlerde musadere hakkının tatbikine karşı kuvvete müracaatla yapılan mukavemet kuvvet istimalile bertaraf edilir.

(2) Mukavemetin bertaraf edilmesinden sonra nakil vasıtası zabt ve musadereye tâbi olur.

MADDE 36 — (1) Kuvvete muracaatla yapılan mukavemetten dolayı zabt ve musadere edilen bir nakil vasıtasındaki düşman hamulesi zabt ve musadereye tâbi olur.

(2) Bu nakil vasıtasının kaptan veya sahibine aid olan hamule de aynı şekilde zabt ve musadereye tâbi olur.

Hü.

Yedinci bab

Hasmane himaye ve yardım

MADDE 37 — Hasmane himaye ve yardım, aşağıdaki hallerde mevcuttur :

1 - Nakil vasıtası harb hareketlerine iştirak ederse,

2 - Düşmanın denizde bulunan harb kuvvetlerinin harekâtının sair surette doğrudan doğruya himaye eden veya yardımda bulunan bir nakil vasıtası ise;

3 - Düşman Hükûmeti tarafından kiralanmış veya onun emri veya kontrolü altında bulunan bir nakil vasıtası ise;

4 - Düşman menfaatine veya düşman harb kuvvetlerine mensub olanlara haber ve havadis ulaştırmağa devamlı bir surette tahsis edilmiş bir nakil vasıtası ise;

5 - Düşman menfaatine veya düşman harb kuvvetleri mensublarına veya düşman harb kuvvetleri hizmetine girmek isteyen şahıslara haber ve havadis ulaştırmak için sureti mahsusada seyrüsefere çıkmış olan bir nakil vasıtası ise;

6 - Sahibinin veya müstecirinin veya kaptanın malûmatile munhasıran düşman kıtalarını hâmil olan veyahud seyrüsefer esnasında hasmane harekâtı doğrudan doğruya himaye eden ve bunlara yardım eden eşhas taşıyan bir nakil vasıtası ise.

MADDE 38 — Hasmane himaye ve yardım şu hallerde dahi mevcuttur :

1 - Düşmana faydeli olacak surette harb kuvvetleri veya askerî harekât hakkında haberler gönderen telsizle mücehhez bir nakil vasıtası ise.

2 - Emri altında harekâta bulunan birliğe yaklaşmaması için askerî komutan tarafından emir aldığı halde bu emre muhalif harekâta bulunan telsizle mücehhez bir nakil vasıtası ise.

3 - Emri altında harekâta bulunan birliğin doğrudan doğruya civar ve yakınlarında telsiz tesisatı istimal eylememesi için askerî komutandan emir aldığı halde buna muhalif harekâta bulunan telsizle mücehhez bir nakil vasıtası ise,

MADDE 39 — (1) Hasmane himaye ve yardımda bulunan nakil vasıtaları zabt ve musadereye tâbidirler. Böyle bir halde bunlara kar-

M. M. E.

Yedinci bab

Hasmane himaye ve yardım

MADDE 37 — Hasmane himaye ve yardım, aşağıdaki hallerde mevcuttur :

1 - Nakil vasıtası harb hareketlerine iştirak ederse,

2 - Düşmanın denizde bulunan harb kuvvetlerinin harekâtını sair surette doğrudan doğruya himaye eden veya yardımda bulunan bir nakil vasıtası ise;

3 - Düşman Hükûmeti tarafından kiralanmış veya onun emri veya kontrolü altında bulunan bir nakil vasıtası ise;

4 - Düşman menfaatine veya düşman harb kuvvetlerine mensub olanlara haber ve havadis ulaştırmağa devamlı bir surette tahsis edilmiş bir nakil vasıtası ise;

5 - Düşman menfaatine bir haber götürmek veya düşman harb mensublarına veya düşman harb kuvvetleri hizmetine girmek isteyen şahısları nakletmek için sureti mahsusada seyrüsefere çıkmış olan bir nakil vasıtası ise;

6 - Sahibinin veya müstecirin veya kaptanın malûmatile munhasıran düşman kıtalarını havi olan veyahud seyrüsefer esnasında düşmanın harekâtına doğrudan doğruya muzaheret eden şahısları taşıyan bir nakil vasıtası ise;

MADDE 38 — Hasmane himaye ve yardım şu hallerde dahi mevcuttur :

1 - Düşmana faydalı olacak surette harb kuvvetleri veya askerî harekât hakkında telsizle haber gönderen bir nakil vasıtası ise;

2 - Emri altında harekâta bulunan birliğe yaklaşmaması için askerî komutan tarafından emir aldığı halde bu emre muhalif harekâta bulunan telsizle mücehhez bir nakil vasıtası ise;

3 - Emri altında harekâta bulunan birliğin doğrudan doğruya civar ve yakınlarında telsiz tesisatı istimal etmemesi için askerî komutandan emir aldığı halde buna muhalif harekâta bulunan telsizle mücehhez bir nakil vasıtası ise;

MADDE 39 — (1) Hasmane himaye ve yardımda bulunan nakil vasıtaları zabt ve musadereye tâbidirler. Böyle bir halde bunlara kar-

Hü.

şu umumî harb hukukunun müsaid olduğu nisbette silâh kuvvetile harekete geçilebilir.

(2) Bundan maada 38 nci maddenin birinci numarasındaki halde hasmane himaye ve yardımda bulunmasından dolayı bir nakil vasıtası haber ve havadisi gönderdiği tarihten itibaren bir sene içinde zabt ve musadereye tâbi tutulabilir.

MADDE 40 — Durdurma esnasında deniz musadere hukukunun tatbik mevkiine konulduğundan haberdar olmayan (Madde : 3) yahud tatbikten haberdar olmakla beraber henüz nakleylemekte olduğu eşyayı boşaltmak imkânına malik bulunmayan bir bitaraf nakil vasıtası 37 nci maddenin 5 ve 6 numaralı hallerinde zabt ve musadereye tâbi tutulmaz.

MADDE 41 — (1) Hasmane himaye ve yardım dolayısıyla zabt ve musadereye tâbi bir nakil vasıtasındaki düşmana aid eşya haciz ve musadereye tâbi olur.

(2) Nakil vasıtası kaptan veya sahibine aid olan eşya da aynı suretle haciz ve musadereye tâbidir.

Sekizinci bab

Sahte veya noksan evrak

MADDE 42 — (1) Evrakı muntazam olmayan nakil vasıtaları zabta tâbidir.

(2) Aşağıdaki hallerde bir nakil vasıtasının evrakı muntazam değildir :

1 - Musanna veya muharref veya birbirine mübayin iki veya daha ziyade ise,

2 - Eğer esaslı vesaik noksan ise, imha edilmiş veya ortadan kaldırılmış ise.

Dokuzuncu bab

Abluka

MADDE 43 — (1) Abluka Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti veya onun namına hareket eden askerî komutanlar tarafından ilân edilir.

(2) Abluka ilân olunurken şunlar tesbit olunur :

1 - Ablukanın başlama zamanı,

2 - Abluka edilen sahillerin coğrafi hududu,

M. M. E.

şu umumî harb hukukunun müsaid olduğu nisbette silâh kuvvetile harekete geçilebilir.

(2) Bundan maada 38 nci maddenin birinci numarasındaki halde hasmane himaye ve yardımda bulunmasından dolayı bir nakil vasıtası haber ve havadisi gönderdiği tarihten itibaren harb nihayetine kadar zabt ve musadereye tâbi tutulabilir.

MADDE 40 — Durdurma esnasında denizlerde musadere hakkının tatbik mevkiine konulduğundan haberdar olmayan (madde : 3) yahud tatbikten haberdar olmakla beraber henüz nakleylemekte olduğu eşyası çıkarmak imkânına malik bulunmayan bir bitaraf nakil vasıtası 37 nci maddenin 5 ve 6 numaralarda yazılı hallerde zabt ve musadereye tâbi tutulmaz.

MADDE 41 — (1) Hasmane himaye ve yardım dolayısıyla zabt ve musadereye tâbi bir nakil vasıtasındaki düşmana aid eşya zabt ve musadereye tâbi olur.

(2) Bu nakil vasıtası kaptana veya sahibine aid olan hamule de aynı surette zabt ve musadereye tâbidir.

Sekizinci bab

Sahte veya noksan evrak

MADDE 42 — (1) Evrakı muntazam olmayan nakil vasıtaları zabta tâbidir.

(2) Aşağıdaki hallerde bir nakil vasıtasının evrakı muntazam değildir :

1 - Musannâ veya muharref veya birbirine mübayin iki veya daha ziyade ise;

2 - Eğer esaslı vesait noksan ise yahud imha edilmiş veya ortadan kalkmış ise;

Dokuzuncu bab

Abluka

MADDE 43 — Hükümetin 43 nci maddesi aynen kabu ledilmiştir.

Hü.

M. M. E.

3 - Bitaraf gemilerin çıkıp gitmeleri için bırakılan müddet.

MADDE 44 — Ablukanın ilânı ile bunun tevsi ve tahdidi aşağıdaki makamlara bildirilir:

1 - Hükümet tarafından bitaraf devletlere,

2 - Ablukayı yapan harb kuvvetleri komutanı tarafından abluka edilen sahildeki liman makamlarına veya salâhiyetli sair mahallî makamlara.

MADDE 45 — (1) Abluka düşman sahillerine inhisar eder,

(2) Ablukayı yapan harb kuvvetleri bitaraf sahillere girişe mâni olamazlar.

MADDE 46 — (1) Hukukan müessir olması için ablukanın filen de müessir olması lâzımdır.

(2) Düşman sahillerine girilmesine mâni olacak surette harb kuvvetleri tarafından idame ettirilebilirse abluka filen müessir bir abluka sayılır.

MADDE 47 — Abluka eden harb kuvvetleri fena hava yüzünden muvakkaten uzaklaştıkları takdirde abluka refedilmiş sayılmaz.

MADDE 48 — Abluka bilcümle devletlerin nakil vasıtalarına karşı bitarafane yapılmak icab eder.

MADDE 49 — (1) Abluka olduğunu bildiği halde abluka edilen sahile varmağa veya o sahili terke teşebbüs eden bir nakil vasıtası ablukayı ihlâlden dolayı zabt ve musadereye tâbi olur.

MADDE 50 — Bir bitaraf Devletin limanını bu devlete ablukanın tebliğinden sonra terkeden nakil vasıtası ablukadan haberdar sayılır.

MADDE 51 — (1) Ablukayı ihlâl eden nakil vasıtasında bulunan eşya haciz ve musadereye tâbidir.

(2) Eğer yükleten yükletme zamanında ablukaya muhalif harekette bulunmak kast ve niyetinden haberdar olmadığını veya haberdar olması imkânı bulunmadığını isbat ederse bu takdirde ablukayı ihlâlden dolayı eşyanın musaderesinden sarfı nazar olunabilir.

MADDE 44 — Hükümetin 44 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 45 — Hükümetin 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46 — Hükümetin 46 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 47 — Hükümetin 47 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 48 — Hükümetin 48 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 49 — Abluka olduğunu bildiği halde abluka edilen sahile varmağa veya o sahili terke teşebbüs eden bir nakil vasıtası ablukayı ihlâlden dolayı zabt ve musadereye tâbi olur.

MADDE 50 — Hükümetin 50 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51 — (1) Ablukayı ihlâl eden nakil vasıtasında bulunan hamule zabt ve musadereye tâbidir.

(2) Eğer yükleten, yükletme zamanında nakil vasıtasının ablukaya muhalif harekette bulunmak kasd ve niyetinden haberdar olmadığını veya haberdar olması imkânı bulunmadığını isbat ederse bu takdirde ablukayı ihlâlden dolayı hamulenin musaderesinden sarfı nazar olunabilir.

Hü.

Onuncu bab

Istirdad

MADDE 52 — (1) düşmandan zabtolunan her hangi bir nakil vasıtası evvelce düşman tarafından zabtedilmiş veyahud herpeçüyane maksadlar için kullanılmış bir nakil vasıtası ise bu gemi istirdad edilmiş addolunur.

(2) istirdad edilen böyle bir nakil vasıtası zabtı için bir sebep mevcut olmadığı takdirde serbest bırakılır.

On birinci bab

Deniz musadere hukukununun tatbikında riayet edilecek usul

MADDE 53 — Deniz musadere hukukunun tatbikında yapılan aramalarda ve ittihaz olunan bütün tedbirlerde mümkün olduğu kadar nezakete riayet edilir.

Durdurma ve yoklama

MADDE 54 — (1) Durdurma ve yoklamaya nakil vasıtası hakkında tesbiti icabeden hususlar için teşebbüs edilir.

(2) Bu muameleler nakil vasıtasının bırakılmasını veya zabtını intaç eder.

MADDE 55 — Durdurma, durma talebinden itibaren gemi vesaikinin tedkikatına kadar olan usulleri ihtiva eder.

MADDE 56 — Durdurma için aşağıdaki usul caridir :

(1) Durdurulacak nakil vasıtası bir işaret veya ihtar ateşile durmağa davet edilir. En geç bu davate kadar,

Harb gemisi bayrağını çekmiş olmalıdır. Nakil vasıtası durmazsa bu halde nakil vasıtasının gidiş yolu istikametine veya egriliğine bir mermi atılır. Nakil vasıtası gene durmaz veya mukavemet ederse kuvvetle durmağa icbar edilir.

(2) Nakil vasıtası durunca gemiye bir müfreze gönderilir. Müfrezenin kumandanı geminin vesaikini muayene eder. Hususî haller dolayısıyla bir müfrezenin gönderilmesi imkânsızsa bu halde istisna olarak gemi vesaikinin harb gemisine getirilerek orada muayenesi istenebilir.

M. M. E.

Onuncu bab

Istirdad

MADDE 52 — (1) İstirdad, düşman tarafından zabtedilmiş olan bir nakil vasıtasının düşman tarafından musadere edilmeden veyahud harb maksadlarıyla kullanılmadan önce onun elinden alınmasıdır.

(2) İstirdad edilen böyle bir nakil vasıtasının zabtı için bir sebep mevcut olmadığı takdirde serbest bırakılır.

On birinci bab

Denizlerde musadere hakkının tatbikında riayet edilecek usul

MADDE 53 — Denizlerde musadere hakkının tatbikında yapılan aramalarda ve ittihaz olunan bütün tedbirlerde mümkün olduğu kadar nezakete riayet edilir.

Durdurma ve yoklama

MADDE 54 — Hükümetin 54 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 55 — Hükümetin 55 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 56 — Durdurma için aşağıdaki usul caridir.

(1) Durdurulacak nakil vasıtası bir işaret veya ihtar ateşile durmağa davet edilir. En geç bu davate kadar, harb gemisi bayrağını çekmiş olmalıdır.

Nakil vasıtası durmazsa bu halde nakil vasıtasının gidiş yolu istikametine veya aşırma suretile bir mermi atılır. Nakil vasıtası yine durmaz veya mukavemet ederse kuvvetle durmağa icbar edilir .

(2) Nakil vasıtası durunca gemiye bir müfreze gönderilir. Müfrezenin kumandanı geminin vesaikini muayene eder. Hususî haller dolayısıyla bir müfrezenin gönderilmesi imkânsızsa bu halde istisna olarak gemi vesaikinin harb gemisine getirilerek orada muayenesi istenebilir.

Hü.

MADDE 57 — (1) Yalnız gemi vesaikinin tedkiki ile iş tenevvür etmediği takdirde nakil vasıtasının yoklaması yapılır.

(2) Yoklama kaptan, gemi mürettebatı ve yolcuların dinlenmesinden ve kaza nakil vasıtası ile eşyanın vesikalara ve münderecatına doğru ve tam bir surette uygun olup olmadığının tedkikinden ibarettir.

MADDE 58 — Bitaraf posta gemilerinin yoklaması ancak zaruret halinde ve mümkün olan nezaket ve süratle yapılır.

Rota emri

MADDE 59 — Rota emri muayyen bir mahalde durması veya muayyen bir mahalde muayenesi için bir nakil vasıtasına verilen emirdir.

MADDE 60 — Durma maksadile şu hallerde rota emri verilmesi caizdir.

(1) Esaslı şüphe sebepleri mevcudsa,

(2) Durdurma denizin vaziyetinden, düşman tehlikesinden ve yahud durdurulan veya durdurulan nakil vasıtasının hal ve vaziyetinden dolayı hemen tatbik edilmiyorsa.

MADDE 61 — Yoklama maksadile olan rota emri aşağıdaki hallerde caizdir :

1 - Durdurmadan sonra daha esaslı şüphe sebepleri çıkarsa.

2 - Nakil vasıtasının mahal ve mevki itibarile yoklanması gayri kabil veya maksada uygun değilse.

MADDE 62 — (1) Rota emrine itaat etmeyen nakil vasıtaları kuvvet istimalile bunu yapmağa mecbur edilebilir.

(2) Nakil vasıtası zabtolunur.

Nakil vasıtalarının zabtı

MADDE 63 — Zabt, nakil vasıtası üzerinde emir ve komuta selâhiyetini intaç eder.

MADDE 64 — (1) Nakil vasıtası bir musadere müfrezesi ile işgal edilir.

(2) Musadere müfrezesinin âmiri harb bayrağını çekmeğe salâhiyetlidir. Bu suretle harb bayrağı çekmek ile zabtedilen gemi harb gemisi olmaz.

M. M. E.

MADDE 57 — (1) Yalnız nakil vasıtasının vesaikinin tedkiki ile iş tenevvür etmediği takdirde nakil vasıtasının yoklaması yapılır.

(2) Yoklama; kaptanın, ve mürettebatının ve yolcuların dinlenmesinden ve keza nakil vasıtasile nakledilen eşyanın vesaiklerle münderecatına doğru ve tam bir surette uygun olup olmadığının tedkikinden ibarettir.

MADDE 58 — Hükûmetin 58 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Rota emri

MADDE 59 — Hükûmetin 59 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir .

MADDE 60 — Durdurma maksadile aşağıda yazılı rota emri verilmesi caizdir :

1 - Esaslı şüphe sebepleri mevcudsa,

2 - Durdurma denizin vaziyetinden, düşman tehlikesinden veyahud durdurulan veya durdurulan nakil vasıtasının hal ve vaziyetinden dolayı hemen tatbik edilemiyorsa.

MADDE 61 — Hükûmetin 61 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 62 — Hükûmetin 62 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Nakil vasıtasının zabtı

MADDE 63 — Zabt, nakil vasıtası üzerinde emir ve komuta salâhiyetini intaç eder.

MADDE 64 — (1) Nakil vasıtası bir müfrezesi ile işgal edilerek zabtedilir :

(2) Bu müfrezenin âmiri Türk bayrağı çekmeğe salâhiyetlidir. Bu suretle Türk bayrağı çekmek ile zabtedilen nakil vasıtası harb gemisi olmaz.

Hü.

MADDE 65 — Nakil vasıtalarının bir musadere müfrezesile işgali kabil olmadığı takdirde nakil vasıtası bayrağını indirmeye ve sürat ve rotasını harb gemisinin emirlerine göre tanzim etmiye davet olunur.

MADDE 66 — (1) Gemide bulunan vesaik hifzedilir ve vesaikin listesi yapılır.

(2) Nakil vasıtasının teçhizat ve hamulesi emniyet altına alınır.

(3) İmkân olduğu takdirde nakil vasıtasının kaptanına zabt hakkında bir vesika tanzim edilerek verilmek lâzımdır.

Eşyanın haczi

MADDE 67 — (1) Eşyanın haczi geminin zabtı suretile vukubulur.

(2) Bununla beraber aşağıdaki hallerde eşya da ayrıca ve müstakillen hacze tâbi tutulabilir:

- 1 - Kaptan eşyayı teslim hazır olduğu takdirde,
- 2 - Nakil vasıtasının sevki mümkün ve tahribde caiz olmadığı takdirde,
- 3 - Nakil vasıtası tahrip edileceği takdirde.

Sevk

MADDE 68 — (1) Zaptolunan nakil vasıtası veya eşya mümkün olduğu kadar erken Türkiye veya mütteliklerinin bir limanına sevk ve oradaki Devlet ajanının emrine teslim edilir.

(2) Bitaraf bir Devlet limanına sevk ancak Deniz musadere mahkemesinin kararına intizaren orada muhafaza edilmesine bitaraf Devlet müsaade ettiği takdirde yapılır.

Sevkten evvel nakil vasıtalarından eşya ve levazımdan istifade ve bunların istimali

MADDE 69 — (1) Zaptolunan düşman nakil vasıtaları icab ettiği takdirde sevklerinden evvel ordunun hizmetinde kullanılabilirler.

(2) Aynı hüküm, bir düşman refakatinde seyrüsefer eylediğinden, kuvvetle mukavemet ettiğinden ve harb hareketlerine iştirak ettiğinden dolayı musadereye tâbi olarak zaptolunan nakil vasıtaları hakkında da caridir.

(3) Sair sebebler dolayısıyla musadereye tâbi

M. M. E.

MADDE 65 — Nakil vasıtasının bir müfrezeye ile işgali kabil olmadığı takdirde nakil vasıtası bayrağını indirmeye ve sürat ve rotasını harb gemisinin emirlerine göre tanzim etmeğe davet olunur.

MADDE 66 — (1) Gemide bulunan vesaik hifzedilir ve vesaikin listesi yapılır.

(2) Nakil vasıtasının teçhizat ve hamulesi emniyet altına alınır.

(3) İmkân olduğu takdirde zabt hakkında bir vesika tanzim edilerek nakil vasıtasının kaptanına verilir.

Eşyanın zabtı

MADDE 67 — (1) Eşyanın zabtı nakil vasıtasının zabtı suretile vuku bulur.

(2) Bununla beraber aşağıdaki hallerde hamule de ayrıca ve müstakillen zabta tâbi tutulabilir :

- 1 - Kaptan hamuleyi teslim hazır olduğu takdirde,
- 2 - Nakil vasıtasının sevki mümkün ve tahripde caiz olmadığı takdirde,
- 3 - Nakil vasıtası tahrip edileceği takdirde.

Sevk

MADDE 68 — Hükümetin 68 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Sevkten evvel nakil vasıtalarile, hamule ve levazımdan istifade ve bunların istimali

MADDE 69 — (1) Zaptolunan düşman nakil vasıtaları icabettiği takdirde sevklerinden evvel ordunun hizmetinde kullanılabilir.

(2) Aynı hüküm, bir düşman refakatinde seyrüsefer eylediğinden, kuvvet istimalile mukavemet ettiğinden ve harb hareketlerine iştirak ettiğinden dolayı musadereye tâbi olarak zaptolunan bitaraf nakil vasıtaları hakkında da caridir.

(3) Sair sebebler dolayısıyla zaptolunan bita-

Hü.

bitaraf nakil vasıtaları da sevklerinden önce insanî vazifelerin ifası için ordu hizmetinde kullanılabilirler.

MADDE 70 — Musadereye tâbi eşya ve levazım ile zaptolunan düşman veya bitaraf nakil vasıtaları icabı halinde sevklerinden önce ordunun ihtiyacı için ve bilhassa zapteden nakil vasıtasının ihtiyacı için kullanılabilirler.

Nakil vasıtalarının ve eşyanın tahribi

MADDE 71 — Zaptolunan düşman nakil vasıtalarının sevkleri maksadsız veya emniyetten âri olduğu takdirde tahrib edilebilirler.

MADDE 72 — (1) Zaptolunan bitaraf nakil vasıtaları aşağıdaki hallerde tahrib edilebilirler:

1 - Düşman refakatinde seyrüseferi veya kuvvetle mukavemet etmeleri veya hasmane himaye ve yardımda bulunmaları dolayısıyla zabtedilmişlerse,

2 - Sevkleri maksadsız veya emniyetten âri görüldüğü takdirde.

(2) Birinci fıkranın bir numarasında sayılı sebeplerden gayri esbab ile zabtedilmiş olan bitaraf nakil vasıtaları da aşağıdaki hallerde istisnaen tahrib edilebilirler:

1 - Musadere olunacakları katği olarak muntazar ise, ve

2 - Sevkleri bunları zapteden nakil vasıtasını bir tehlikeye maruz bırakacak ise, zapteden nakil vasıtasının girişmiş olduğu teşebbüslerin muvaffakiyetine hâle verebilecek ise.

MADDE 73 — (1) 71 ve 72 nci maddelere göre nakil vasıtalarının tahribi, yolcuların, mürettebatın ve gemi vesâikinin tahribden önce emin bir mahalle getirilmiş olması şartile caizdir.

(2) Geminin sandalları emin bir mahal telâkki edilmezler fakat mevcut deniz ve hava vaziyetine nazaran yolcuların ve mürettebatın karanın yakm olması veya bunları alabilecek vaziyette olan diğer bir nakil vasıtasının mevcudiyeti dolayısıyla bunların selâmeti temin edilmişse sandallar da emin bir mahal telâkki edilebilirler.

M. M. E.

raf nakil vasıtaları da sevklerinden önce insanî vazifelerin ifası için ordu hizmetinde kullanılabilir.

MADDE 70 — Musadereye tâbi hamule ve yahud zaptolunan düşman veya bitaraf nakil vasıtalarına aid levazım icabı halinde sevklerinden önce ordunun ve bilhassa zaptedilen nakil vasıtasının ihtiyacı için kullanılır.

Nakil vasıtalarının ve hamulenin tahribi

MADDE 71 — Zaptolunan düşman nakil vasıtalarının sevkleri maksadsız veya emniyetten âri olduğu takdirde tahrib edilebilir.

MADDE 72 — (1) Zaptolunan bitaraf nakil vasıtaları aşağıdaki hallerde tahrib edilebilirler:

1 - Düşman refakatinde seyrüseferi veya kuvvet istimalile mukavemet etmeleri veya hasmane himaye ve yardımda bulunmaları dolayısıyla zabtedilmiş ve aynı zamanda bunların sevkleri maksadsız veya emniyetten âri görülmüş ise;

(2) Birinci fıkranın 1 numarasında sayılı sebeplerden gayri esbab ile zabtedilmiş olan bitaraf nakil vasıtaları da aşağıdaki hallerde istisnaen tahrib edilebilir:

1 - Musadere olunacakları katği olarak muntazar ve aynı zamanda bunların sevkleri, zapteden nakil vasıtasını tehlikeye maruz bırakacak ise veyahud zapteden nakil vasıtasının girişmiş olduğu teşebbüslerin muvaffakiyetine hâle verebilecek ise;

MADDE 73 — Hükûmetin 73 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

M. M. E.

MADDE 74 — 61 nci maddenin 2 nci fıkrasına tevfikân müstakillen zabtedilmiş olan eşya başka bir şeye mahal olmayarak tahrib edilebilir.

Yolcuların ve mürettebatın tâbi olacağı muameleler

MADDE 75 — (1) Aşağıdaki hallerde zabtolunan nakil vasıtasının kaptan, doktor ve çarkçıları serbest bırakılacaklardır:

1 - Bitaraf bir Devlet tabiiyetinde olduklarını isbat ettikleri takdirde.

2 - Harbin devamı müddetince her hangi bir düşman nakil vasıtasında hizmet deruhde etmiyeceğine dair yazılı şekilde söz verdikleri takdirde,

(2) Zabtolunan bir düşman nakil vasıtasının diğer mürettebatı birer devlet tabiiyetinde olduğunu isbat ederse serbest bırakılır.

(3) Zabtolunan bitaraf nakil vasıtalarının, kaptan, çarkçı doktor ve mürettebatı bitaraf bir devlet tabiiyetinde olduklarını isbat ettikleri takdirde serbest bırakılırlar.

(4) Zabtolunan nakil vasıtası kuvvete müracaatla mukavemet ettiği veyahud harb hareketlerine iştirak ettiği takdirde birden üçe kadar olan fıkralar ahkâmı tatbik olunur.

MADDE 76 — (1) Zabtolunan nakil vasıtalarının yolcuları serbest bırakılır.

(2) Yalnız şunlar müstesnadır:

1 - Hasım harb kuvvetlerine mensub olanlar,
2 - Düşman harb kuvvetlerinin hizmetine girmek maksadı ile seyahat eden şahıslar.

3 - Düşman ajanları.

MADDE 77 — Deniz musadere mahkemesi huzurunda ceryan edecek mahkeme için lüzumlu olan şahidler evvelki 75 ve 76 nci maddelere göre serbest bırakılmaları icabeden kimselerden olsalar bile mümkün olduğu nisbette alakonulur.

MADDE 78 — Zabtolunan nakil vasıtasının yolcu ve mürettebatından serbest bırakılmaya-
cak olanlar mümkün olduğu nisbette bir Türk veya müttefik bir devlet limanına getirilirler.

MADDE 74 — 67 nci maddenin 2 nci fıkrasına tevfikân müstakillen zabtedilmiş olan hâmile başka bir kayde mahal olmayarak imha edilebilir.

Yolcuların ve mürettebatın tâbi olacağı muameleler

MADDE 75 — (1) düşman nakil vasıtalarının kaptan, doktor ve çarkçıları aşağıdaki hallerde serbest bırakılacaklardır:

1 - Bitaraf bir Devlet tabiiyetinde olduklarını isbat ettikleri ve harbin devamı müddetince her hangi bir düşman nakil vasıtasında hizmet deruhde etmiyeceğine dair yazılı şekilde söz verdikleri takdirde,

(2) Zabtolunan bir düşman nakil vasıtasının diğer mürettebatı bitaraf Devlet tabiiyetinde olduğunu isbat ederse serbest bırakılır.

(3) Zabtolunan bitaraf nakil vasıtalarının, kaptan, çarkçı, doktor ve diğer mürettebatı bitaraf bir Devlet tabiiyetinde olduklarını isbat ettikleri takdirde serbest bırakılırlar.

(4) Zabtolunan nakil vasıtası kuvvete müracaatla mukavemet veyahud harb hareketlerine iştirak ettiği takdirde birden üçe kadar olan fıkralar ahkâmı tatbik olunmaz.

MADDE 76 — (1) Zabtolunan nakil vasıtalarının yolcuları serbest bırakılırlar.

(2) Yalnız şunlar müstesnadır:

1 - Hasım harb kuvvetlerine mensub olanlar,
2 - Düşman harb kuvvetlerinin hizmetine girmek maksadile seyahat edenler.
3 - Düşman ajanları.

MADDE 77 — Deniz musadere mahkemesi huzurunda ceryan edecek mahkeme için lüzumlu olan şahidler 75 ve 76 nci maddelere göre serbest bırakılmaları icab eden kimselerden olsalar bile mümkün olduğu nisbette alakonulurlar.

MADDE 78 — Hükûmetin 78 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Musadere

MADDE 79 — (1) Zabtolunan nakil vasıtasının ve haczedilen eşyanın, eşyanın musaderesi deniz musadere mahkemesinin hükmüne iktiran etmek icabeder.

(2) Hükümün katiyet kesbeylemesiyle teçhizatı ve gemiye aid eşyası da dahil olmak üzere nakil vasıtası Türk Hükümetinin malı olur.

On ikinci bab

Tazminat

MADDE 80 — Bir nakil vasıtasının zabtı veya eşyanın haczi muhakeme tarikine gidilmeksizin kaldırıldığı veya deniz musadere mahkemesince tasdik edilmediği takdirde alâkadarlar tazminat talep etmeğe salâhiyetlidirler. Meğerki nakil vasıtasının zabtı ve eşyanın haczi için son derecede ehemmiyetli esbab mevcut ola.

MADDE 81 — (1) 73 nci maddenin 1 nci fıkrasının 1 numarasında yazılı olanlardan gayri sebebler dolayısıyla zabtolunan bitaraf nakil vasıtaları tahrib edildiği takdirde aşağıdaki iddialar yapılabilir:

1 - Tahrib edilen nakil vasıtasının sahipleri, nakil vasıtası musadereye tâbi olmadığı veya 72 nci maddenin 2 nci fıkrasının 2 nci numarasında sayılı hususî haller mevcut bulunmadığı takdirde nakil vasıtasının kıymetine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

2 - Nakil vasıtası ile birlikte tahrib edilen eşyanın sahipleri eşya musadereye tâbi olmadığı veya 72 nci maddenin 2 nci fıkrasının 2 nci numarasında yazılı hususî haller mevcut bulunmadığı takdirde eşyanın kıymetine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

3 - — Zatî istimallerine mahsus ve kendilerine aid olup nakil vasıtası ile tahrib edilmiş olan eşyaları için vasıtanın mürettebatı ve yolcular bu eşyanın kıymetine tekabül eden tazminat talebine salâhiyetlidir.

(2) 80 nci maddeye istinad eden diğer talebler mahfuzdurlar.

M. M. E.

Musadere

MADDE 79 — (1) Zabtolunan nakil vasıtası ile hamulenin, musaderesi, deniz musadere mahkemesinin hükmüne iktiran etmek icab eder.

(2) Hükümün katiyet kesbetmesiyle teçhizatı da dahil olmak üzere nakil vasıtası, ve zabtedilen hamule Türkiye Cümhuriyeti Hükümetinin malı olur.

On ikinci bab

Tazminat

MADDE 80 — Bir nakil vasıtasının veya hamulenin zabtı, muhakeme tarikine gidilmeksizin kaldırıldığı veya deniz musadere mahkemesince tasdik edilmediği takdirde alâkadarlar tazminat talep edebilirler.

Şu kadar ki nakil vasıtasının ve hamulenin zabtı için kâfi sebebler mevcut ise tazminat verilmez.

MADDE 81 — (1) 72 nci maddenin birinci fıkrasının «1» numaralı bendinde olduğu gibi düşman refakatinde seyrüseferi veya kuvvet istimalile mukavemet etmeleri veya hasmane himaye ve yardımda bulunmaları dolayısıyla zabtedilmiş ve sevkleri maksadsız veya emniyetten ari görülmuş olmaktan gayri sebebler dolayısıyla zabtolunan bitaraf nakil vasıtaları tahrib edildiği takdirde aşağıdaki iddialar yapılabilir :

1 - Tahrib edilen nakil vasıtasının sahipleri, nakil vasıtası musadereye tâbi olmadığı veya 72 nci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı hususî haller mevcut bulunmadığı takdirde nakil vasıtasının kıymetine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

2 - Nakil vasıtası ile birlikte imha edilen hamulenin sahipleri, hamule musadereye tâbi olmadığı veya 72 nci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı hususî haller mevcut bulunmadığı takdirde hamulenin kıymetine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

3 - Kendi kullanmalarına mahsus ve kendilerine aid olup, nakil vasıtası ile imha edilmiş olan eşyaları için nakil vasıtasının mürettebatı ve yolcuları bu eşyanın kıymetine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

(2) 8 nci maddeye istinad eden diğer talebler mahfuzdur.

Hâ.

M. M. E.

MADDE 82 — (1) 67 nci maddenin 2 nci fıkrasına tevfikân haczedilen eşya tahrib edildiği ve musadereye tâbi eşyadan olmadığı takdirde sahipleri eşyanın değerine tekabül eden bir tazminat talebinde bulunabilirler.

(2) 80 nci maddeye istinaden diğer daha geniş makyastaki talepler mahfuzdur.

MADDE 83 — (1) Eşya ve levazım ordunun ihtiyacı için kullanıldığı (70) ve musadereye tâbi bulunmadığı takdirde sahipleri eşya ve levazımın değerine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

(2) 80 nci maddeye istinaden diğer daha geniş makyastaki talepler mahfuzdur.

MADDE 84 — Rota emri vermek caiz olmadığı takdirde alâkadarlar tazminat talebinde bulunabilirler. Meğerki zabt için derececi kifayede esbab mevcut ola.

MADDE 85 — (1) Tazminat talepleri alâkadarlar tarafından deniz musadere mahkemesinde cereyan edecek bir muhakeme neticesinde kabul ve tesbit ettirilmek icab eder.

(2) Zabıttan dolayı olmayıp da yalnız rota emrinden veya sevklerinden önce serbest bırakılmış bir eşyanın haczi veya nakil vasıtasının zabıttan mütevellid tazminat iddiaları bunların iadesinden veya serbest bırakılmalarından itibaren altı ay zarfında dermeyan edilmedikleri takdirde sukut ederler.

MADDE 86 — Düşman Devlet tebaasının bu babın hükümlerinden istifadesi ancak müteka-biliyet esasını temin edilmiş olmasına mütevakıftır.

İKİNCİ KİTAB

Birinci bab

I - DENİZ MUSADERE MAHKEMELERİNİN KAZA SALÂHİYETİ VE BU SALÂHİYETİN MEVZUU

MADDE 87 — Deniz musadere mahkemelerinin kaza mevzuu Türkiye deniz musadere hukukuna taallük eden tedbirlerin kanuna muvafık olup olmadığını tedkik etmektir.

MADDE 82 — (1) 67 nci maddenin ikinci fıkrasına tevfikân zaptedilen hamule imha edildiği ve musadereye tâbi hamuleden olmadığı takdirde sahipleri eşyanın değerine tekabül eden bir tazminat talebinde bulunabilirler.

(2) 80 nci maddeye istinad eden diğer talepler mahfuzdur.

MADDE 83 — (1) Eşya ve levazım ordunun ihtiyacı için kullanıldığı (madde : 70) ve musadereye tâbi bulunmadığı takdirde sahipleri eşya ve levazımın değerine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

(2) 80 nci maddeye istinad eden diğer talepler mahfuzdur.

MADDE 84 — Rota emrinin verilmesi caiz olmadığı surette alâkadarlar tazminat talebinde bulunabilirler. Şu kadar ki zabt için kâfi sebepler mevcut ise tazminat istenemez.

MADDE 85 — (1) Tazminat talepleri deniz musadere mahkemesinde cereyan edecek bir muhakeme neticesinde alâkadar tarafından tesbit ve kabul ettirilmek icab eder.

(2) Zaptan gayri sebeblere binaen verilmiş olan rota emirlerine veyahud sevklerinden önce serbest bırakılmış olan nakil vasıtasının veya hamulenin zaptına müteallik zarar ve ziyan iddiaları, bunların serbest bırakılmalarından veya iadelerinden itibaren ancak altı ay zarfında dermeyan edilebilir.

MADDE 86 — Düşman Devlet tebaasının bu babın hükümlerinden istifadesi ancak müteka-biliyet esasını temin edilmiş olmasına bağlıdır.

MADDE 87 — Deniz musadere mahkemelerinin kaza mevzuu, Türkiye Cumhuriyeti denizlerinde musadere hakkına taallük eden tedbirlerin, kanuna muvafık olup olmadığını tedkik etmektir.

Hü.

MADDE 88 — Deniz musadere mahkemele-
rinin kaza salâhiyeti, ve kaza deniz musadere
hukukunu tatbika mezun makamların faaliyete
başlayacakları zaman, Türkiye Cumhuriyeti ta-
rafından deniz musadere hukukunun kullanılma-
sına dair isdar edilen emir tarihinden itibaren
cereyana başlar.

MADDE 89 — Deniz musadere hukukunun
tatbiki suretile zaptolunan düşman ve bitaraf
deniz nakil vasıtaları ve haczolunan bitaraf ve
düşman eşya deniz musadere mahkemelerinde
görülecek işlerin mevzuunu teşkil eder.

II - DENİZ MUSADERE MAHKEMELE- RİNİN TEŞKİLÂTI

1. Mahkemeler

MADDE 90 — Davaları birinci derecede rü-
yet etmek üzere deniz musadere mahkemeleri ve
ikinci derecede rüyet etmek üzere yüksek deniz
musadere mahkemeleri teşkil olunur.

MADDE 91 — Deniz musadere mahkemele-
rinin toplanacağı yerleri Başkomutan tayin
eder.

MADDE 92 — Deniz musadere mahkemeleri
ikisi adliye hâkimlerinden, birisi askerî adli
hâkimlerden olmak üzere üç meslekî hâkimden
ve iki deniz subayından tereküb eder. Reis-
lik vazifesi en kıdemli adliye hâkimi tarafından
görülür.

MADDE 93 — Yüksek deniz musadere mah-
kemeleri ikisi Adliye Temyiz mahkemesi azasın-
dan ve birisi Askerî Temyiz mahkemesi askerî
adli hâkimlerinden olmak üzere üç meslekî hâ-
kimden ve iki deniz subayından tereküb eder.
Reislik vazifesi adliye hâkimlerinden kıdemlisi-
ne aiddir.

MADDE 94 — (1) Deniz musadere mahke-
melerine, icabı kadar, yedek hâkim de tayin
olur.

(2) Reise vekâlet edecek yedek hâkimini Ad-
liye vekili, diğer hâkimlere vekâlet edecek ye-
dek hâkimleri mahemenin reisi tayin eder.

M. M. E.

MADDE 88 — Deniz musadere mahkemele-
rinin kaza salâhiyeti, ve denizlerde musadere
hakkını tatbika mezun makamların faaliyete ge-
cekleri zamanın başlangıcı, Türkiye Cümhu-
riyeti Hükûmeti tarafından denizlerde musadere
hakkının kullanılmasına dair vaki (Madde - 3)
ilân tarihinden itibaren başlar.

MADDE 89 — Denizlerde musadere hakkı-
nın tatbiki suretile zaptolunan düşman ve bita-
raf deniz nakil vasıtaları ve zaptolunan bitaraf
ve düşman hamulesi, deniz musadere muhake-
melerinde görülecek işlerin mevzuunu teşkil
eder.

II - DENİZ MUSADERE MAHKEMELERİNİN TEŞKİLÂTI

1 - Mahkemeler

MADDE 90 — Hükûmetin 90 ncı maddesi
aynen kabul edilmiştir.

MADDE 91 — Hükûmetin 91 nci maddesi
aynen kabul edilmiştir.

MADDE 92 — Hükûmetin 92 nci maddesi
aynen kabul edilmiştir.

MADDE 93 — Hükûmetin 93 ncü maddesi
aynen kabul edilmiştir.

MADDE 94 — (1) Deniz musadere mahke-
melerine, icabı kadar, yedek hâkim de tayin olu-
nur.

(2) Reise vekâlet edecek yedek hâkimi Ad-
liye vekili, diğer hâkimlere vekâlet edecek ye-
dek hâkimleri mahkemenin reisi tayin eder.

Hü.

M. M. E.

MADDE 95 — Deniz musadere mahkemele-
rinin reislerini ve adli hâkimleri Adliye vekili-
nin askerî adli hâkim ile subay hâkimler Millî
Müdafaa vekilinin inhası ile ve kararname ile
tayin olunurlar.

MADDE 96 — Deniz musadere mahkemele-
rinin adli ve askerî ve subay hâkimleri vazife-
leri devam ettiği müddetçe hâkimlerin haiz ol-
duğu bütün hak ve vazifelere sahibdirler. Bun-
lar hâkimlik vazifelerinden ancak Temyiz mah-
kemesi azalarımın tâbi oldukları hükümlere gö-
re çıkarılabilirler.

2. Deniz musadere mahkemelerinde Devlet ajansı

MADDE 97 — (1) Her bir deniz musadere
mahkemesine Devlet ajansı olarak bir deniz su-
bayı tayin olunur. Ajana bir de muavin verile-
bilir.

(2) Devlet ajansı ve muavini Millî Müdafaa
vekilinin inhası üzerine kararname ile tayin olu-
nur.

(3) Yüksek deniz musadere mahkemesi nez-
dinde Devlet ajansı başkomutanım ve deniz mu-
sadere mahkemelerindeki Devlet ajanları da
baş ajanım emri altında bulunurlar.

3. Adli yardım

MADDE 98 — Bütün mahkemeler ve Devlet
idare makamları salâhiyetleri dahilinde deniz
musadere mahkemelerine ve ajanlarına adli yar-
dımında bulunmakla mükelleftirler.

İkinci bab

*Deniz musadere mahkemelerinin ve Devlet ajan-
larının vazifeleri*

I - DENİZ MUSADERE MAHKEMELERİ

Madde 99 — (1) Deniz musadere mahkemele-
leri aşağıdaki hususlar hakkında hüküm verir:

1 - Deniz musadere hukukunun tatbikinde
tevessül olunan tedbirlerin kanuna muvafakati
veya ademi muvafakati,

2 - Zabt ve haczolunan nakil vasıtası veya
eşyanın musaderesi veya serbest bırakılması,

3 - Zabt ve imha muamelelerinin haksız ola-

MADDE 95 — Hükûmetin 95 nci maddesi ay-
nen kabul edilmiştir.

MADDE 96 — Deniz musadere mahkemeleri-
nin adli ve askerî ve subay hâkimleri vazifeleri
devam ettiği müddetçe hâkimlerin haiz olduğu
bütün hak ve vazifelere sahibdirler. Bunlar hâ-
kimlik vazifelerinden, ancak 2556 sayılı hâkim-
ler kanunu hükümlerine göre çıkarılabilirler.

2 - Deniz musadere mahkemelerinde Devlet
ajansı

MADDE 97 — (1) Hükûmetin 97 nci mad-
desi aynen kabul edilmiştir.

3 - Adli yardım

MADDE 98 — Hükûmetin 98 nci maddesi
aynen kabul edilmiştir.

İkinci bab

*Deniz musadere mahkemelerinin ve Devlet
ajanlarının vazifeleri*

I - DENİZ MUSADERE MAHKEMELERİ

MADDE 99 — (1) Deniz musadere mahkemele-
leri aşağıdaki hususlar hakkında hüküm verir :

1 - Denizlerde musadere hakkının tatbikin-
de tevessül olunan tedbirlerin kanuna muvafa-
katı veya ademi muvafakati,

2 - Zabt olunan nakil vasıtası veya hamule-
nin musaderesi veya serbest bırakılması, ,

3 - Zabt ve imha muamelelerinin haksız ola-

Hü.

rak yapılmış veya haksız surette rota emri verilmiş olmasından dolayı zarar ve ziyan tediyesi,

4 - 30 ncu maddenin birinci fıkrası mucibince zarar ve ziyan tediyesi,

5 - Zabtolunan gemi veya haczolunan eşyanın kullanılması veya iadesi hakkında birinci derece mahkemenin devamı sırasında ve hitamından önce vaki olan iddialar,

(2) Yüksek deniz musadere mahkemesi aşağıdaki hususlar hakkında hüküm verir:

1 - Deniz musadere mahkemeleri hükümlerine karşı vaki olan istinaf davaları üzerine,

2 - Deniz musadere mahkemeleri kararları aleyhindeki itirazlar üzerine,

3 - Zabtolunan gemi veya haczolunan eşyanın kullanılması veya iadesi hakkında. İkinci derece mahkemenin devamı sırasında ve hitamından önce olan iddialar.

MADDE 100 — (1) Deniz musadere mahkemelerinin kaza salâhiyeti tamamen istisnâî bir salâhiyettir.

(2) Diğer mahkemeler ve Devlet idare makamları deniz musadere mahkemelerinin katiyet halini almış olan hükümlerle bağlıdır.

II - DEVLET AJANI

MADDE 101 — (1) Deniz musadere mahkemelerindeki Devlet ajanlarının vazifeleri şunlardır.

1 - Hazırlık tahkikatını yapmak,

2 - Zabt ve haczolunan gemi ve eşyayı ve keza tevkif edilen eşhası muhafaza etmek,

3 - Muhakeme nezdinde mahkemeyi açmak,

4 - Deniz musadere mahkemesi nezdinde Devleti temsil etmek,

5 - Deniz musadere mahkemesinin hükümlerini icra ettirmek,

(2) Devlet ajanı mahkeme huzurunda mahkemenin hitamına kadar zapt ve haczolunan gemi ve eşyayı serbest bırakabilir veyahud alâkalılarla sulh akdedebilir.

MADDE 102 — (1) Yüksek deniz musadere mahkemesi nezdindeki ajan bu mahkeme huzurunda Devleti temsil eder.

(2) Bu ajan muhakemenin hitamından önce zapt veya haczolunan gemi veya eşyayı ser-

M. M. E.

rak yapılmış veya haksız surette rota emri verilmiş olmasından dolayı zarar ve ziyan tediyesi,

4 - 30 ncu maddenin birinci fıkrası mucibince zarar ve ziyan tediyesi,

5 - Zabtolunan nakil vasıtası ve hamulenin kullanılması veya iadesi hakkında birinci derece muhakemenin devamı sırasında ve hitamından önce vaki olan iddialar,

(2) Yüksek deniz musadere mahkemesi aşağıdaki hususlar hakkında hüküm verir:

1 - Deniz musadere mahkemeleri hükümlerine karşı vaki olan istinaf davaları üzerine,

2 - Deniz musadere mahkemeleri kararları aleyhindeki itirazlar üzerine,

3 - Zabtolunan nakil vasıtasının veya hamulenin kullanılması veya iadesi hakkında ikinci derece mahkemenin devamı sırasında ve hitamından önce olan iddialar.

MADDE 100 — (1) Deniz musadere mahkemelerinin kaza salâhiyeti tamamen istisnâî bir salâhiyettir.

(2) Diğer mahkemeler ve Devlet idare makamları Deniz musadere mahkemelerinin katiyet halini almış olan hükümlerle bağlıdır.

II - Devlet ajanı

MADDE 101 — (1) Deniz musadere mahkemelerindeki Devlet ajanlarının vazifeleri şunlardır:

1 - Hazırlık tahkikatı yapmak,

2 - Zabtolunan nakil vasıtası ve hamuleyi ve keza tevkif edilen eşhası muhafaza etmek,

3 - Mahkeme nezdinde mahkemeyi açmak,

4 - Deniz musadere mahkemesi nezdinde Devleti temsil etmek,

5 - Deniz musadere mahkemesinin hükümlerini icra ettirmek,

(2) Devlet ajanı mahkeme huzurunda mahkemenin hitamına kadar zabtolunan nakil vasıtası ve hamuleyi serbest bırakabilir. Veyahud alâkalılarla sulh akdedebilir.

MADDE 102 — (1) Yüksek deniz musadere mahkemesi nezdindeki ajan bu mahkeme huzurunda Devleti temsil eder.

(2) Bu ajan, muhakemenin hitamından önce zabtolunan nakil vasıtasını veya hamuleyi

Hü.

best bırakabileceği gibi alâkalılar ile sulh de akdedebilir.

(3) Bu ajan Yüksek deniz musadere mahkemesinin hükümlerini, Deniz musadere mahkemesi ajanlarının yerine bizzat icra ettirebilir.

MADDE 103 — Deniz musadere mahkemele-
rini Devlet ajanları, vazifelerinin icrasında de-
niz ordusu hizmet makamlarını davet ve on-
lara talimat verebilirler.

Üçüncü bab

Muhakeme usulü

1. Hazırlık tahkikatı

MADDE 104 — (1) Deniz musadere huku-
kunun tatbikında kullanılan tedbirlerden ol-
mak üzere gemi ve hamulesi bir yere sevk edil-
mişse, zaptolunan gemi ve hamulesi ve gemi-
de bulunan vesikalar vesair evrak ile zapt ra-
poru, vesair sübut vasıtaları bilâtehir deniz
ordusunun salâhiyetli hizmet makamlarına tev-
di olunur.

(2) Deniz ordusu hizmet makamı, Devlet
ajanının hiç bir talimatı olmasa bile,

1. Zaptolunan gemi ve aşyanın ve nezaret al-
tına alman eşhasın işe ve mahfazaları için,

2. Subut vasıtalarının muhafazası için icab
eden tedbirleri alır ve ittihaz olunan bu tedbir-
ler hakkında, Devlet ajanına bilâtehir malû-
mat verilir.

MADDE 105 — (1) Devlet ajanı, deniz mu-
sadere mahkemesinin hükmüne esas teşkil ede-
bilecek pılân, sübut delillerini toplar ve lüzü-
mu halinde ehli hibre dahi celb ve istima eder.

(2) Devlet ajanı;

I. Evrak ve vesikaları açarken mümkün
olan hallerde zaptolunan gemiyi terkedene ko-
mutan veya kaptanı da celbederek hazır bulun-
durur.

II. Madde 66 fıkra 1 mucibince tanzim olun-
muş olan müfredat puslası ile gemi vesaikını
karşılaştırarak vaziyeti tesbit eder.

III. Geminin hamulesi ve teçizatı hakkın-
da bir liste tanzim ve zaptolunan gemi ve ha-
mulesini teftiş ve muayene eder.

IV. Kaptanı ve nezaret altına alman kimse-

M. M. E.

serbest bırakabileceği gibi alâkalılar ile sulh
de akdedebilir.

(3) Bu ajan yüksek deniz musadere mah-
kemesinin hükümlerini, deniz musadere mah-
kemesi ajanlarının yerine bizzat icra ettirebilir.

MADDE 103 — Deniz musadere mahkeme-
leri nezdindeki Devlet ajanları, vazifelerinin ic-
rasında deniz ordusu hizmet makamlarını da-
vet ve onlara talimat verebilirler.

Üçüncü bab

Muhakeme usulü

1 - Hazırlık tahkikatı

MADDE 104 — Hükûmetin 104 ncü maddesi
aynen kabul edilmiştir.

MADDE 105 — Hükûmetin 105 nci maddesi
aynen kabul edilmiştir.

Hü.

M. M. E.

leri vesair şahidleri dinler.

(3) Şahidlerle ehli hibreye yemin ettirir.

MADDE 106 — Eger zaptolunan gemi ve hamulesi, bir müttefik veya bir bitaraf limana sevk edilmişse, deniz ordusu hizmet makamlarına aid olan vazifeler mahallî Hükümet kanunları mâni olmadıkça orada bulunan salâhiyetli Türkiye konsolosu tarafında ifa olunur.

MADDE 107 — (1) Eger deniz musadere hukukunun tatbikında kullanılan tedbirler cümlesinden olmak üzere gemi ve hamulesi bir yere sevk edilmiş ise, komutan zapt raporunu musadere mahkemesi ajanına tevdi edilmek üzere başkomutana takdim eder.

(2) Zaptedilen gemi veyahud emtia 69 ve 70 nci maddeler hükmü dahilinde bir yere sevk edilmeden önce kullanılmaya başlanmışsa yine aynı hüküm tatbik olunur.

MADDE 108 — Hazırlık tahkikatı sırasında, tarafların yapacakları müracaatlar ve iddialar Deniz musadere mahkemesi nezdindeki Devlet ajanına karşı yapılır.

MADDE 109 — Ordunun sair birlikleri veyahud salâhiyetli sair hizmet makamlarının (2) tarafından yapılan zapt muameleleri hakkında da 104 ilâ 108 nci maddelerin hükümleri aynen caridir.

Deniz musadere mahkemesi huzurunda muhakeme usulü

MADDE 110 — (1) Devlet ajanı için ciddî ve hukukî vaziyetinin kâfi derecede aydınlanmış olduğuna kanaat getirdikten sonra muhakemeye başlanılmak üzere dava dosyasını deniz musadere mahkemesine gönderir.

(2) Deniz musadere hukukunun tatbikinde zaptolunan gemi ve hamulesinin bir yere sevki tedbirine müracaat edilmeyen veyahud bunlar bir yere sevk olunduktan sonra serbest bırakılan hallerde kendisine bir zarar ve ziyan iddiası dermeyeran edilmemiş veya bir uzlaşma ile iş halledilmemiş veyahud böyle bir iddia geri alınmış ise, Devlet ajanı işi muhakemeye sevkten sarfı nazar edebilir.

MADDE 106 — Hükümetin 106 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 107 — Hükümetin 107 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 108 — Hükümetin 108 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 109 — Ordunun sair birlikleri veyahud salâhiyetli sair hizmet makamları (madde : 2) tarafından yapılan zapt muameleleri hakkında 104 ilâ 108 nci maddelerin hükümleri aynen caridir.

Deniz musadere mahkemesi huzurunda muhakeme usulü

MADDE 110 — (1) Devlet ajanı, işin maddî ve hukukî vaziyetinin kâfi derecede aydınlanmış olduğuna kanaat getirdikten sonra muhakemeye başlanılmak üzere dava dosyasını deniz musadere mahkemesine gönderir.

(2) Denizlerde musadere hakkının tatbikinde zaptolunan nakil vasıtasının ve hamulesinin bir yere sevki tedbirine müracaat edilmeyen veyahud bunlar bir yere sevk olunduktan sonra serbest bırakılan hallerde kendisine bir zarar ve ziyan iddiası dermeyeran edilmemiş veya bir uzlaşma ile iş halledilmemiş veyahud böyle bir iddia geri alınmış ise, Devlet ajanı işi muhakemeye sevkten sarfı nazar edebilir.

Hü.

MADDE 111 — (1) Deniz musadere mahkemesinin reisi, muhakemeyi idare eder ve bu hususta lâzım gelen emir ve talimatı verir.

(2) Reis her iş için mahkemenin hâkimlik ehliyetini haiz olan azalarından birisini rapor-tör tayin eder.

MADDE 112 — (1) Deniz musadere mahkemesinin reisi, muhakemenin başlayacağını Türk gazetelerinden birisile ilân eder. Reis ilânda birde mehil tayin eder. Alâkalılar iddialarını bu mehil içinde mahkemeye dermeyan etmeye mecburdurlar. Mehil bittikten sonra müracaat eden alâkalı muhakemeye kabul edilmez.

(2) İddialarını evvelce hazırlık tahkikatı sırasında Devlet ajanı nezdinde dermeyan etmiş olan alâkalılar hakkında dahi bu mehil caridir.

(3) Mehilin bir aydan az ve 3 aydan çok olmaması lâzımdır. Mehil Türk gazeteleri ile ilân tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(4) Malûm olan alâkalıya da hususî surette haber verilmek lâzımdır.

MADDE 113 — (1) Zabt için olmayıb da bir rota emri dolayısıyla cereyan eden muhakemelerde ve keza bir yere sevk edilmeden önce serbest bırakılan gemi ve hamulesinin zabt veya haczi dolayısıyla cereyan eden muhakemelerde 112 nci maddenin birinci fıkrasında gösterilen ilân yapılmaz.

(2) Birinci fıkrada gösterilen haller dışında kalan ve 86 nci maddede gösterilen 6 aylık mehil içinde Devlet ajanı nezdinde talep edilmiş olan zarar ve ziyan iddiaları için mahkeme reisi tarafından alâkalıya bir mehil tayin olunur. Alâkalının bu mehil içinde zarar ve ziyan iddiasını mahkemeye dermeyan etmesi iktiza eder. Bu mehil bittikten sonra alâkalı muhakemeye kabul edilmez. Mehil kendisine tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(3) Zarar ve ziyan iddiaları Devlet ajanı nezdinde 85 nci maddede gösterilen mehilin hitamından sonra dermeyan edilmişse deniz musadere mahkemesi, muhakemenin menine karar verir. Bu karara karşı itiraz caizdir.

MADDE 114 — (1) Alâkalıların iddiaları ancak zabtolunan gemi veya eşyanın serbest bırakılmasına veyahud zarar ve ziyan verilmesine

M. M. E.

MADDE 111 — (1) Deniz musadere mahkemesinin reisi, muhakemeyi idare eder ve bu hususta lâzım gelen emir ve talimatı verir.

(2) Reis her iş için mahkemenin adli azalarından birisini raportör tayin eder.

MADDE 112 — Hükümetin 112 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 113 — (1) Zabt için olmayıb da bir rota emri dolayısıyla cereyan eden muhakemelerde ve keza bir yere sevk edilmeden önce serbest bırakılan nakil vasıtasının ve hamulesinin zabtı dolayısıyla cereyan eden muhakemelerde 112 nci maddenin birinci fıkrasında gösterilen ilân yapılmaz.

(2) Birinci fıkrada gösterilen haller dışında kalan ve 86 nci maddede gösterilen 6 aylık mehil için Devlet ajanı nezdinde talep edilmiş olan zarar ve ziyan iddiaları için mahkeme reisi tarafından alâkalıya bir mehil tayin olunur. Alâkalının bu mehil içinde zarar ve ziyan iddiasını mahkemeye dermeyan etmesi iktiza eder. Bu mehil bittikten sonra alâkalı muhakemeye kabul edilmez. Mehil kendisine tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(3) Zarar ve ziyan iddiaları Devlet ajanı nezdinde 85 nci maddede gösterilen mehilin hitamından sonra dermeyan edilmişse deniz musadere mahkemesi, muhakemenin menine karar verir. Bu karara karşı itiraz caizdir.

MADDE 114 — (1) Alâkalıların iddiaları ancak zabtolunan nakil vasıtasının veya hamulesinin serbest bırakılmasına veyahud zarar ve

taallük eder.

(2) Dava, esbabı mucibeye müstenid olmak ve subut vasıtaları da getirilmek icab eder.

MADDE 115 — (1) Alâkalıların dava arzuhalleri, Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerine kabul edilmek salâhiyetini ve hususî bir vekâletnameyi haiz bir avukat tarafmdan da imza edilmiş olması şarttır.

(2) Mahkeme huzurunda cereyan edecek mahkemede dahi alâkalıyı Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerine kabul edilmek salâhiyetini ve vekâletnameyi haiz bir avukatın temsil etmesi şarttır. Birinci fıkrada gösterilen avukat, yerine diğer bir avukatın tayin edildiği mahkemeye isbat edilinceye kadar temsil salâhiyetini muhafaza eder.

MADDE 116 — (1) Bir alâkalı, tabii hâdiseler, önüne geçilmeyen sebepler dolayısıyla davasını vaktü zamanında dermeyan edememiş ise, eski hale getirme talebi kabul olunur.

(2) Eski hale getirme talebi, 112 nci maddede gösterilen mehlin hitammdan itibaren bir sene içinde dermeyan olunabilir.

(3) Eski hale getirme talebinin reddine dair olan kararlar aleyhine itiraz caizdir.

MADDE 117 — (1) Düşman Devlet tebaasının, ancak mukabilbilmişil teğmin edilmiş ise, dava ikame edebilmesi caizdir. Bu eevaza mahkeme karar verir.

(2) Karar aleyhine itiraz caizdir.

MADDE 118 — (1) İlânda gösterilen mehlin hitammdan sonra mahkeme reisi dava dosyasını iddialarını dermeyan etmek üzere Devlet ajanına tevdi eder.

(2) Devlet ajanı, bir ay içinde dava dosyasını iddiaları ile birlikte mahkemeye iade eder. Taleb halinde uzatılabilir.

MADDE 119 — (1) Alâkalının davası mehil veyahud şekil cihetinden kanuna muvafık bulunmadığı veyahud dava uzlaşılma veya geri alınmak suretile halledilmiş olduğu takdirde eğer deniz musadere hukukunun tatbikinde gemi veya eşya bir yere sevkedilmek gibi bir tedbire müracaat edilmemiş veyahud zabtolunan gemi veya eşya bir yere sevkettirildikten sonra ser-

ziyan verilmesine taallük eder.

(2) Dava, esbabı mucibeye müstenid olmak ve sübut vasıtaları da getirilmek icabeder.

MADDE 115 — (1) Alâkalıların dava arzuhalleri, Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerine kabul salâhiyetini ve hususî bir vekâletnameyi haiz bir avukat tarafından da imza edilmiş olması şarttır.

(2) Mahkeme huzurunda cereyan edecek mahkemede dahi alâkalıyı Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerine kabul edilmek salâhiyetini ve vekâletnameyi haiz bir avukatın temsil etmesi şarttır. Birinci fıkrada gösterilen avukat, yerine diğer bir avukatın tayin edildiği mahkeme isbat edilinceye kadar evvelki avukat temsil salâhiyetini muhafaza eder.

MADDE 116 — Hükûmetin 116 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 117 — (1) Düşman Devlet tebaasının, ancak müteakabiliyet teğmin edilmiş ise, dava ikame edebilmesi caizdir. Bu cevaza mahkeme karar verir.

(2) Karar aleyhine itiraz caizdir.

MADDE 118 — (1) İlânda gösterilen mehlin hitamından sonra mahkeme reisi dava dosyasını iddialarını dermeyan etmek üzere Devlet ajanına tevdi eder.

(2) Devlet ajanı, bir ay içinde dava dosyasını, iddiaları ile birlikte mahkemeye iade eder. Taleb halinde bu müddet uzatılabilir.

MADDE 119 — (1) Alâkalının davası nakil veyahud şekil cihetinden kanuna muvafık bulunmadığı veyahud dava uzlaşılma veya geri alınmak suretile halledilmiş olduğu takdirde eğer denizlerde musadere hakkının tatbikinde nakil vasıtası veya hamule bir yere sevkedilmek gibi bir tedbire müracaat edilmemiş veyahud zaptolunan nakil vasıtası veya hamule bir yere sevkettiril-

Hü.

best bırakılmış ise Devlet ajanı muhakemenin menine karar verilmesini talep edebilir.

(2) Bu talep üzerine mahkeme karar verir. Karar aleyhine itiraz caizdir.

MADDE 120 — (1) 119 ncu maddeye nazaran eğer muhakemenin menine karar verilmeyecek olursa, mahkeme reisi Devlet ajanının iddialarını dinledikten sonra şifahi muhakeme için bir gün tayin eder.

(2) Devlet ajanı ve alâkalının vekili muhakeme günü için resmen muhakemeye davet olunur.

MADDE 121 — (1) Devlet ajanının dava dosyasını tedkik etmesine müsaade olunur.

(2) Alâkalının vekili tarafından dava dosyasının tedkikine, ancak Devlet ajanının muvafakatine müsaade olunur. Devlet ajanı, ancak askerî zaruretleri icabettirdiği takdirde bu muvafakatten imtina edebilir. Mahkeme, dava dosyasının alâkalının avukatına gösterilmeyen kısımlarından istihraç etmiş olduğu vakıaları, hükümde alâkalılar aleyhine bir delil olarak kullanamaz.

MADDE 122 — (1) Şifahi duruşma alenidir.

(2) Mahkeme Devletin emniyetine bir tehlike melhuz ise duruşmanın tamamında veya bir kısmında aleniyeti kaldırabilir. Hukuk muhakeme kanununun celselerin inzibatına dair olan hükümleri deniz musadere mahkemelerinde dahi caridir.

MADDE 123 — (1) Şifahi duruşmalara yeminli bir zabıt kâtibi celb olunur.

(2) Hukuk muhakeme usulü kanununun (149 - 158) maddeleri hükümleri deniz musadere mahkemelerinde dahi aynen caridir.

MADDE 124 — (1) Şifahi duruşmada rapor-tör aza maddî ve münazaalı olan vaziyeti izah eder.

(2) Bundan sonra Devlet ajanı ve alâkalılar dinlenir. Karşılıklı iddialar da caizdir. Yeni vakıalar ve yeni delillerin de iradına müsaade olunur.

(3) Eğer alâkalılar şifahi duruşmada bir vekil ile temsil edilmiyorlarsa, mahkeme 114 ve

M. M. E.

dikten sonra serbest bırakılmış ise Devlet ajanı muhakemenin reddine karar verilmesini talep edebilir.

(2) Bu talep üzerine mahkeme karar verir. Karar aleyhine itiraz caizdir.

MADDE 120 — (1) 119 ncu maddeye nazaran muhakemenin reddine karar verilmeyecek olursa mahkeme reisi Devlet ajanının iddialarını dinledikten sonra şifahi muhakeme için bir gün tayin eder.

(2) Devlet ajanı ve alâkalının vekili muhakeme günü için resmen muhakemeye davet olunur.

MADDE 121 — (1) Devlet ajanını dava dosyasını tedkik etmesine müsaade olunur.

(2) Alâkalının vekili tarafından dava dosyasının tedkikine, ancak Devlet ajanının muvafakatine müsaade olunur. Devlet ajanı, ancak askerî zaruretler icab ettirdiği takdirde bu muvafakatten imtina edebilir. Mahkeme, dava dosyasının alâkalının avukatına gösterilmeyen kısımlarından istihraç etmiş olduğu vakıaları, hükümde alâkalılar aleyhine bir delil olarak kullanamaz.

MADDE 122 — (1) Şifahi duruşma alenidir.

(2) Mahkeme, Devletin emniyetine bir tehlike melhuz ise duruşmanın tamamında veya bir kısmında aleniyeti kaldırabilir. Hukuk usulü kanununun celselerin inzibatına dair olan hükümleri deniz musadere mahkemelerinde dahi caridir.

MADDE 123 — (1) Şifahi duruşmalara yeminli bir zabıt kâtibi celbolunur.

(2) Hukuk muhakemeleri usulü kanununun (149 - 158) maddeleri hükümleri deniz musadere mahkemelerinde dahi aynen caridir.

MADDE 124 — (1) Şifahi duruşmada rapor-tör aza maddî ve münazaalı olan vaziyeti izah eder.

(2) Bundan sonra Devlet ajanı ve alâkalılar dinlenir. Karşılıklı iddialar da caizdir. Yeni vakıaların ve yeni delillerin de iradına müsaade olunur.

(3) Eğer alâkalılar şifahi duruşmada bir vekil ile temsil edilmiyorlarsa, mahkeme 114 ve

Hü.

115 nci maddelerde gösterilen iddialar hakkında elde bulunan sübut delilleri üzerine hükmünü verir.

MADDE 125 — Resen veya alâkalıların talebi üzerine muhakeme günü başka bir güne tahvil, bir duruşma tehir ve duruşmanın devamı için başka bir muhakeme günü tayin olunabilir.

MADDE 126 — (1) Mahkeme, hazırlık tahkikatında irad ve ikame olunan delillerden başka diğer sübut delillerinin de iradını lüzumlu görürse bunları ikameye veya istinabe edeceği bir hâkim vasıtasile teğmin eder.

(2) Devlet ajanının ve alâkalının vekili bu delillerin ikame olunacağı gündün haberdar edilir.

(3) Delillerin irad ve ikamesi hakkında hukuk muhakeme usulü kanununun (2 nci babın 8 nci faslı) maddeleri hükümleri aynen tatbik olunur.

MADDE 127 — Müzakere sırasında rapor-tör aza birinci ve mahkemenin reisi sonuncu olarak reylerini verirler. Diğer azalardan yaşlıları sırasile genç olanlar ihtiyarlardan önce rey verirler.

MADDE 128 — (1) Hüküm reylerin mutlak ekseriyetile verilir.

MADDE 129 — (1) Hüküm âleni celsede tefhim olunur. Tefhim hüküm fıkrasının okunması suretile icra olunur.

(2) Hükümün esbabı mucibeyi muhtevi olmak iktiza eder.

(3) Hükümün esbabı mucibesinin de tefhimi muvafık görülürse esbabı mucibenin okunması veyahud muhtevasının esaslı kısımlarının şifâhen bildirilmesi suretile icra olunur.

(4) Hükümün ziri hükme iştirâk eden hâkimler tarafından imza olunur. Bir hâkim mâniî dolayısıyla hükmü imza edemeyecek ise, mâniîin zikri suretile reis tarafından, eğer reisin mâniîi zuhur etmişse hâkimlerden en yaşlısı tarafından imza olunur.

MADDE 130 — (1) Kararlar, şifahî bir duruşma yapılmadan da verilebilir.

(2) Hükümler ve tefhim edilmeyen kararlar

M. M. E.

115 nci maddelerde gösterilen iddialar hakkında elde bulunan sübut delilleri üzerine hükmü verir.

MADDE 125 — Hükümetin 125 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 126 — (1) Mahkeme, hazırlık tahkikatında irad ve ikame olunan delillerden başka diğer sübut edilenlerinin de iradını lüzumlu görürse bunları inabe veya istinabe edeceği bir hâkim vasıtasile teğmin eder.

(2) Devlet ajanının ve alâkalının vekili bu delillerin ikame olunacağı gündün haberdar edilir.

(3) Delillerin irad ve ikamesi hakkında hukuk muhakemeleri usulü kanununun (2 nci babın 8 nci faslı) maddeleri aynen tatbik olunur.

MADDE 127 — Müzakere sırasında rapor-tör aza birinci ve mahkemenin reisi sonuncu olarak reylerini verirler. Diğer azalardan yaşlıları sırasile genç olanlar ihtiyarlardan önce rey verirler.

MADDE 128 — Hüküm reylerin mutlak ekseriyetile verilir.

MADDE 129 — (1) Hüküm âleni celsede tefhim olunur. Tefhim hüküm fıkrasının okunması suretile icra olunur.

(2) Hükümün esbabı mucibeyi muhtevi olması iktiza eder.

(3) Hükümün esbabı mucibesinin de tefhimi muvafık görülürse esbabı mucibenin okunması veyahud muhtevasının esaslı kısımlarının şifâhen bildirilmesi suretile icra olunur.

(4) Hükümün ziri hükme iştirâk eden hâkimler tarafından imza olunur. Bir hâkim mâniî dolayısıyla hükmü imza edemeyecek ise, mâniîin zikri suretile reis tarafından, eğer reisin mâniîi zuhur etmişse hâkimlerden en yaşlısı tarafından imza olunur.

MADDE 130 — (1) Ara kararları, şifahî bir duruşma yapılmadan da verilebilir.

(2) Hükümler ve tefhim edilmeyen kararlar

Hü.

Devlet ajanına ve alâkalıların avukatlarına resmen tebliğ olunur.

MADDE 131 — (1) Deniz musadere mahkemelerinin hükümleri katiyet halini aldıktan sonra icra olunur.

(2) Katiyet hali muhakeme reisi tarafından resmen tasdik olunur ve Devlet ajanı ile alâkalıların avukatlarına tebliğ olunur.

MADDE 132 — Musadere mahkemelerinin hükümleri Devlet ajanı tarafından icra edilir.

MADDE 133 — (1) Tebligat işleri hakkında hukuk muhakeme usulü kanununun resmen ve resen yapılacak tebligata dair olan hükümleri aynen tatbik olunur. Tebligat teahhüdü mektub suretile makbuz mukabilinde de yapılabilir.

(2) Devlet ajanına yapılan tebligatın isbatı için ajanın tarihli imzası alınmak kâfidir.

III - YÜKSEK DENİZ MUSADERE MAHKEMESİNDE MUHAKEME USULÜ

1. İstinaf

MADDE 134 — (1) Deniz musadere mahkemelerinin hükümlerine karşı bu mahkemeler nezdindeki Devlet ajanı ve keza alâkalılar davalarının istinaf suretile bir defa daha tedkikını isteyebilirler.

(2) İstinaf, yeni vakialara ve yeni delillere istinaden istenebilir.

MADDE 135 — (1) İstinaf, hüküm tebliğinden itibaren bir ay içinde ve yazılı şekilde deniz musadere mahkemesinde ikame olunur.

(2) İstinaf arzuhalı verildiğini müteakib, deniz musadere mahkemesi reisi arzuhalle birlikte dava dosyasını hemen yüksek deniz musadere mahkemesine gönderir.

MADDE 136 — (1) İstinaf talebi esbabı mucibeye müstenid olmak icab eder.

(2) İstinaf sebepleri, istinaf arzuhalinde dermeyan edilmemiş ise, bir istinaf lâyihası ile yüksek deniz musadere mahkemesine arz olunur.

(3) İstinaf lâyihası, tearuz olunan hükmün tebliği tarihinden itibaren iki aylık bir mehil içinde verilmek icab eder. Bu mehil yüksek deniz musadere mahkemesi tarafından uzatılabilir.

M. M. E.

Devlet ajanına ve alâkalıların avukatlarına tebliğ olunur.

MADDE 131 — (1) Deniz musadere mahkemelerinin hükümleri katiyet halini aldıktan sonra icra olunur.

(2) Katiyet hali mahkeme reisi tarafından resmen tasdik olunur ve Devlet ajanı ile alâkalıların avukatlarına tebliğ olunur.

MADDE 132 — Hükûmetin 132 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 133 — (1) Tebligat işleri hakkında hukuk muhakemeleri usulü kanununun tebligata dair olan hükümleri aynen tatbik olunur. Tebligat, taahhüdü mektub suretile makbuz mukabilinde de yapılabilir.

(2) Devlet ajanına yapılan tebligatın isbatı için ajanın tarihli imzası alınmak kâfidir.

III - YÜKSEK DENİZ MUSADERE MAHKEMESİNDE MUHAKEME USULÜ

1. İstinaf

MADDE 134 — (1) Deniz musadere mahkemelerinin hükümlerine karşı bu mahkemeler nezdindeki Devlet ajanı ve keza alâkalılar davalarının istinaf suretile bir defa daha tedkikini isteyebilirler.

(2) Bu istinaf, yeni vakialara ve yeni delillere istinaden istenebilir.

MADDE 135 — Hükûmetin 135 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 136 — Hükûmetin 136 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

MADDE 137 — (1) İstinaf sebeplerinde :

(2) Hükme ne dereceye kadar tearuz edildiği ve hükmün hangi noktalarının değiştirilmesi icab ettiği açıkça izah edilmek;

(3) İstinafın kabulü için serdolunan istinaf sebebi ve keza yeni vakıalar ve yeni deliller açıkça gösterilmek icab eder.

MADDE 138 — Yüksek musadere mahkemesinde şifahî duruşmadan önce istinaf talebinin geri alınması caizdir. Bu rücu kanun yolunda davayı kaybetmek tesirini haizdir.

MADDE 139 — Alâkalımın istinaf arzuhali ve lâyihası türk mahkemelerinde vekâlet yapmağa mezun bir avukat tarafından da imza edilmek icab eder.

MADDE 140 — (1) Eğer istinaf arzuhali ve lâyihası kanunî mehil içinde ve kanunun gösterdiği şekilde verilmemiş ise istinaf talebi reddolunur.

Red kararı aleyhine itiraz caizdir.

(2) Karar esbabı mucibeye müstenid olmak icab eder.

MADDE 141 — (1) İstinaf arzuhali ve istinaf lâyihası yüksek musadere mahkemesi tarafından resmen hasım tarafa tebliğ olunur. Alâkalılara yapılacak tebligat, başka bir vekil tayin edilmemiş ise, birinci derecede muhakemede bulunan vekil vasıtasile yapılır.

(2) Yüksek musadere mahkemesinin reisi, tarafa cevap vermek üzere münasib bir mehil tayin ve şifahî duruşma gününü tesbit eder.

MADDE 142 — Yüksek musadere mahkemesinde cereyan edecek muhakeme hakkında 111, 114, 115 fıkra 2, 116, fıkra 1, 2, 117 fıkra 1, 120 fıkra 2, 121 ilâ 127, 128 fıkra 1, 129, 130, 133 hükümleri aynen caridir.

MADDE 143 — Eğer yüksek musadere mahkemesi, deniz musadere mahkemesinin hükmünü tamamen veya kısmen fesh ederse, davayı yeniden rüyet etmek üzere deniz musadere mahkemesine iade edebilir.

MADDE 144 — Yüksek deniz musadere mahkemesinin hükümleri tefhim ile kaziyei muhkeme halini alır.

M. M. E.

MADDE 137 — İstinaf sebeplerinde :

1 - Hükme ne dereceye kadar tearuz edildiği ve hükmün hangi noktalarının değiştirilmesi icab ettiği açıkça izah edilmek,

2 - İstinafın kabulü için serdolunan istinaf sebebi ve keza yeni vakıalar ve yeni deliller açıkça gösterilmek icab eder.

MADDE 138 — Hükûmetin 138 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 139 — Hükûmetin 139 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 140 — Hükûmetin 140 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 141 — (1) İstinaf arzuhali ve istinaf lâyihası Yüksek musadere mahkemesi tarafından hasım tarafa tebliğ olunur. Alâkalılara yapılacak tebligat, başka bir vekil tayin edilmemiş ise birinci derecedemuhkemede bulunan vekile yapılır.

(2) Yüksek musadere mahkemesinin reisi, taraflara cevap vermek üzere münasib bir mehil tayin ve şifahî duruşma gününü tesbit eder.

MADDE 142 — Hükûmetin 142 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 143 — Hükûmetin 143 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 144 — Hükûmetin 144 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

MADDE 145 — Yüksek deniz musadere mahkemelerinin hükümlerini icra ettirmek salâhiyeti bu mahkeme ajanı kendisi için mahfuz tutmamış ise deniz musadere mahkemesi nezdindeki Devlet ajanına icra ettirmekle mükelleftir.

2. İtiraz

MADDE 146 — (1) İtiraz kanun yoluna ancak bu kanundan sarahaten tecavüz edilmiş olan yerlerde müracaat olunabilir.

(2) İtiraz, kararın tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde deniz musadere mahkemesine yazılı şekilde yapılmak icabeder. Eğer karar tefhim edilmişse bu mehil tefhim tarihinden başlar.

(3) 113, 116, 117, 119, 138, 142 maddelerde gösterilen itiraznameler, Türkiye mahkemelerinde vekâlete mezun bir avukat tarafından imza edilmiş olmak icab eder.

(4) İtirazlar üzerine şifahi duruşma yapılmadan karar verilir.

IV - MAHKEME MASRAFLARI

MADDE 147 — (1) Deniz musadere mahkemelerinde cereyan eden muhakemelerde mahkeme masrafı ve harç alınmaz.

(2) Zabtı tasdik olunan bir nakil vasıtası serbest bırakılmış ise hükümde nakil vasıtasının ve hamulesinin muhafazasından mütevellid masraflar nakil vasıtasına tahmil olunur.

(3) Bir alâkalının serbest bırakılmak veya hud zarar ziyan tediye edilmek hususları hakkındaki iddiaları kabul edilmişse, muhafaza masrafları Hükûmete tahmil olunur. Şu kadar ki zabt ve haciz muameleleri kâfi derecede sebeblere müstenid bulunmuş ise bu hüküm tatbik olunmaz.

(4) Masrafların mikdarı mahkeme tarafından tesbit olunur. Bu husustaki karara karşı itiraz caizdir.

M. M. E.

MADDE 145 — Yüksek deniz musadere mahkemelerinin hükümlerini icra ettirmek salâhiyetini bu mahkeme ajanı kendisi için mahfuz tutmamış ise deniz musadere mahkemesi nezdindeki Devlet ajanına icra ettirmekle mükelleftir.

2 : İtiraz

MADDE 146 — (1) İtiraz yoluna, ancak bu kanunda sarahaten tecviz edilmiş olan yerlerde müracaat olunabilir.

(2) İtiraz, kararın tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde deniz musadere mahkemesine yazılı şekilde yapılmak icab eder. Eğer karar tefhim edilmiş ise bu mehil tefhim tarihinden başlar.

(3) 113, 116, 117, 119, 138, 142 nci maddelerde gösterilen itiraznameler, Türkiye mahkemelerinde vekâlete mezun bir avukat tarafından imza edilmiş olmak icab eder.

(4) İtirazlar üzerine şifahi duruşma yapılmadan karar verilir.

IV - MAHKEME MASRAFLARI

MADDE 147 — (1) Deniz musadere mahkemelerinde cereyan eden muhakemelerde mahkeme masrafı ve harç alınmaz.

(2) Zabtı tasdik olunan bir nakil vasıtası serbest bırakılmış ise hükümde nakil vasıtasının ve hamulesinin muhafazasından mütevellid masraflar nakil vasıtasına tahmil olunur.

(3) Bir alâkalının serbest bırakılmak veya hud zarar ziyan tediye edilmek hususları hakkındaki iddiaları kabul edilmiş ise, muhafaza masrafları Hükûmete tahmil olunur. Şu kadar ki zabt muamelesi kâfi sebeblere müstenid bulunmuş ise bu hüküm tatbik olunmaz.

(4) Masrafların mikdarı mahkeme tarafından tesbit olunur. Bu husustaki karara karşı itiraz caizdir.

Hü.

Dördüncü bab

Muhakeme sırasında zabt veya haczolunan nakil vasıtasının veya eşyanın kullanılması veyahud iadesi

MADDE 148 — (1) Deniz musadere mahkemesinde cereyan etmekte olan muhakeme esnasında Devlet ajanı zabt veya haczolunan nakil vasıtasının veya eşyanın kullanılmasına müsaade edilmesini talep edebilir.

(2) Eğer nakil vasıtasının veya eşyanın kıymetinde ehemmiyetli bir noksan âriz olmakta veyahud bunların muhafazası mühim bir masrafa ihtiyaç göstermekte ise istenilen müsaade verilir. Mahkeme bu husus hakkında bir karar vermeden önce malûm olan alâkalıları dinler. Eğer nakil vasıtası veya eşyanın vaziyeti acele bir karar verilmesini zarurî kılmış ise bu dinlemeden sarfı nazar olunur.

(3) Eğer nakil vasıtasının veya eşyanın musaderesine karar verileceği kuvvetle melhuz ise yine istenilen müsaade verilmez. Mahkeme karar vermeden önce malûm olan alâkalıları dinler. Eğer ahval ve şerait bunların musaderesine karar verileceğine hiç şübhe bırakmıyorsa bu dinlemeden sarfı nazar olunur.

(4) Mahkeme bu hususları bir karar ile isdar eder.

MADDE 149 — (1) Yüksek musadere mahkemesi nezdindeki mahkemelerde kullanılmak ve iade edilmek hususlarına dair olan talepler bu mahkeme nezdindeki ajan tarafından dermeyan olunur.

(2) Mahkeme bu talepler üzerine bir karar isdar eder.

MADDE 150 — Eğer mahkeme 148, 149 ncu maddeler mucibince kullanılmasına müsaade edilen nakil vasıtası veya eşyanın serbest bırakılması lâzım geleceğini bilâhara tesbit edecek olursa, alâkalılara bu yüzden müstahak olacakları bir tazminatı takdir ve hükmeder.

MADDE 151 — (1) Alâkalılar muhakemenin her vaziyetinde nakil vasıtasının veya eşyanın kıymetlerine muadil bir teminat mukabilinde kendilerine iadesini talep edebilirler. Bu talepler ancak Devlet ajanının muvafakatine ka-

M. M. E.

Dörlüncü bab

Muhakeme sırasında zabt veya nakil vasıtasının veya eşyanın kullanılması veyahud iadesi

MADDE 148 — (1) Deniz musadere mahkemesinde cereyan etmekte olan muhakeme esnasında Devlet ajanı, zabtolunan nakil vasıtasının veya hamulenin kullanılmasına müsaade edilmesini talep edebilir.

(2) Eğer nakil vasıtasının veya hamulenin kıymetine ehemmiyetli bir noksan arız olmakta veyahud bunların muhafazası mühim bir maksada ihtiyaç görmekte ise istenilen müsaade verilebilir. Mahkeme bu husus hakkında bir karar vermeden önce malûm olan alâkalıları dinler. Eğer nakil vasıtası veya hamulenin vaziyeti acele bir karar verilmesini zarurî kılmış ise bu dinlemeden sarfınazar olunur.

(3) Eğer nakil vasıtasının veya hamulenin musaderesine karar verileceği kuvvetle melhuz ise istenilen müsaade verilmez. Mahkeme karar vermeden önce malûm olan alâkalıları dinler. Eğer ahval ve şerait bunların musaderesine karar verileceğine şübhe bırakmıyorsa bu dinlemeden sarfınazar olunur.

(4) Mahkeme bu hususları bir karar ile isdar eder.

MADDE 149 — Hükûmetin 149 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 150 — Hükûmetin 150 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 151 — Hükûmetin 151 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

M. M. E.

bul olunabilir. Kefaletin nevi ve mikdarı mahkeme tarafından tesbit olunur.

(2) Teminat karşılığı, muhakemenin ilerideki safhalarında nakil vasıtasının veya eşyanın makamma kaim olur.

(3) Bu hususlar hakkında karar vermeğe deniz musadere mahkemeleri ve eğer iş yüksek deniz musadere mahkemesinde görülmekte ise bu mahkeme karar verir. Bu kararlara karşı itiraz caizdir.

Beşinci bab

Muhakemenin iadesi

MADDE 152 — (1) Katiyet halini almış olan bir hüküm ile nihayet bulan muhakemelerin aşağıdaki hallerde iadesi caizdir.

1 - Hükmün müstenid olduğu bir vesikanın musanna veya muharref olduğu sabit olursa,

A - Yemin ile dinlenmiş olan şahidin veya ehli hibrenin cezayı müstelzim şekilde yalan yere yemin etmiş oldukları sabit olursa,

(2) Muhakemenin iadesine dair olan talepler ancak iddia olunan cezayı müstelzim fiil Türk mahkemelerinden sadır olmuş kat'gi bir hüküm ile sabit olursa veyahud iddia olunan cezayı müstelzim fiilden dolayı açılmış olan cezaî takibat delillerin noksanından gayri sair sebeplerle intaç edilmemiş ise caizdir. Muhakemenin iadesine dair olan arzuhaller Türkiye mahkemelerinde vekâlet etmeğe mezun bir avukat tarafından da imza edilmek icab eder.

(3) Muhakemenin iadesine dair olan talepler, hüküm katiyet halini aldıktan itibaren üç sene sonra kabul olunmaz.

MADDE 153 — (1) Muhakemenin iadesine dair olan talepler hakkında hükmü vermiş olan mahkeme karar verir. Eğer bu mahkeme lâğvedilmiş ise salâhiyetli mahkemeyi Adliye vekili tayin eder.

(2) Eğer talep kabul olunursa, muhakeme reddolunan iade sebeplerine göre ve o nisbette yeniden rüyet olunur.

(3) Yeniden yapılacak muhakemede üçüncü babın II. ilâ IV. kısımlarında yazılı hükümler aynen caridir.

Beşinci bab

Muhakemenin iadesi

MADDE 152 — Hükûmetin 152 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 153 — (1) muhakemenin iadesine dair olan talepler hakkında hükmü vermiş olan mahkeme karar verir. Eğer bu mahkeme lâğvedilmiş ise salâhiyetli mahkemeyi Adliye vekili tayin eder.

(2) Eğer talep kabul olunursa, mahkeme, serdolunan iade sebeplerine göre ve o nisbette yeniden rüyet olunur.

(3) Yeniden yapılacak muhakemede üçüncü babın II. ilâ IV. kısımlarında yazılı hükümler aynen caridir.

Hü.

Altıncı bab

Müteferrik hükümler

MADDE 154 — İkinci kitabda yazılı olan hükümler arasında hiç bir sarahat bulunamayan hallerde deniz musadere mahkemeleri icab eden usullerini bizzat kendileri tanzim ederler.

MADDE 155 — 18 kânunusani 1327 ve 11 sefer 1330 gün ve 34 numaralı ganaimi bahriye kanunu muvakkati hükümleri bu kanunla kaldırılmıştır.

MADDE 156 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 157 — Bu kanun hükümlerini yürütmeğe İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	Fethi Okyar	N. Tınaz
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Fayık Öztrak	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	H. Çakır
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Muhlis Erkmen
Mü. V.		Ti. V.
A. Çetinkaya		N. Topcoğlu

M. M. E.

Altıncı bab

Müteferrik hükümler

MADDE 154 — Hükûmetin 154 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 155 — Hükûmetin 155 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 156 — Hükûmetin 156 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 157 — Hükûmetin 157 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ADLIYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Denizde zabt ve musadere kanunu lâyihası

BİRİNCİ BAB

Birinci fasıl

Denizde zabt ve musadere hakkının istimali salâhiyeti

BİRİNCİ MADDE — Denizde zabt ve musadere hakkı, denik nakil vasıtalarını durdurmak ve aramak ve nakil vasıtaları ile onların içinde bulunan mallar hakkında aşağıdaki hükümlere göre muamele etmek salâhiyetini ihtiva eder.

Harb gemileri ile ticarî maksadlara tahsis veya bu uğurda istimal edilmeyen ve munhasıran amme idaresine tahsis veya bu uğurda istimal edilen deniz nakil vasıtaları denizde zabt ve musadere hakkına tâbi değildir.

İKİNCİ MADDE — Denizde zabt ve musadere hakkını istimale aşağıdaki makamlar salâhiyetlidir:

- 1 - Harb gemileri komutanları ile ordu birlikleri komutanları;
- 2 - Türkiye Cümhuriyeti hâkimiyeti altında olan yerlerde hususî surette bu vazife ile tanzif edilen makamlar.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Denizde zabt ve musadere hakkının tatbik edileceği zamanın başlangıcını ve sonunu İera Vekilleri Heyeti tayin eder.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Zabt ve musadere hakkı:

- 1 - Açık denizlerde,
- 2 - Türkiye Cümhuriyetinin, müttefiklerinin ve düşmanlarının hâkimiyeti altında olan sularda,
- 3 - Türkiye Cümhuriyetinin, müttefiklerinin ve düşmanlarının seyriüsefere yarayan iç sularında ve tesisatında, İstimal edilir.

BEŞİNCİ MADDE — Denizde zabt ve musadere hakkı bitaraf sularda tatbik edilmez.

İkinci fasıl

Nakil vasıtalarının ve malın düşmanlık ve bitaraflık sıfatı

ALTINCI MADDE — Bir deniz nakil vasıtasının düşmanlık veya bitaraflık sıfatı, taşımağa salâhiyetli olduğu bayrakla taayyün eder. Bir bayrak taşımağa salâhiyetli olmayan nakil vasıtaları hakkında sahibinin tabiiyeti esas tutulur.

Nakil vasıtasının sıfatı itiraz edilmeyecek bir şekilde tesbit olunmadığı müddetçe düşman gemisi telâkki olunur.

YEDİNCİ MADDE — Düşman deniz nakil vasıtasının bitaraf ve bayrağa

geçisi, düşmanlık sıfatının istilzam ettiği neticelerden kurtulmağa matuf olduğu takdirde, tanınmaz.

Aşağıdaki hallerde bitaraf bayrağa geçiş birinci fıkrada gösterilen maksadla yapılmış sayılır:

1 - Geçiş, denizde zabt ve musadere hakkının tatbika başlandığı andan sonra vukubulmuşsa;

2 - Geçiş, denizde zabt ve musadere hakkının tatbikına takaddüm eden altmış gün zarfında vukubulmakla beraber;

a) Geçiş vesaii nakil vasıtasında mevcud olmazsa, veya

b) Geçiş, bir şarta muallâk olur veya tam olmazsa, veyahud

c) Nakil vasıtası üzerinde tasarruf hakkı ile, nakil vasıtasının istimalinden mütevellid kazanç geçişten evvelki ellerde kalırsa.

Mal

SEKİZİNCİ MADDE — Malın düşmanlık veya bitaraflık sıfatı, malikinin tabiiyetine ve eğer maliki tabiiyetsiz ise kanunî ikametgâhına göre taayyün eder. Mal, bir şirkete aid ise sıfatının tayininde şirketin kanunî ikametgâhı esas tutulur.

Malın sıfatı her türlü itirazdan salim bir şekilde sabit olmadıkça düşman malı sayılır.

DOKUZUNCU MADDE — Düşman malı yolculuk esnasında malikini değiştirdiği takdirde, bu değişme, zabt ve musadere hakkının tatbika başlandığı andan sonra vukubulmuşsa, varma mahalline vâsıl oluncaya kadar düşmanlık sıfatını muhafaza eder.

Üçüncü fasıl

Nakil vasıtalarının ve malın tâbi olacağı muamele

Düşman nakil vasıtaları ve bunların yükü

ONUNCU MADDE — Düşman nakil vasıtaları zabt ve musadereye tâbidirler.

ON BİRİNCİ MADDE — Düşman nakil vasıtalarındaki düşman malı zabt ve musadereye tâbidir.

ON İKİNCİ MADDE — Düşman nakil vasıtasındaki bitaraf mal serbesttir. Şu kadar ki, bu mallar aşağıdaki hallerde zabt ve musadereye tâbi olur:

1 - Harb kaçağı olur veya harb kaçağı olmasa bile, harb kaçağı diğer eşyanın sahibine aid bulunursa;

2 - Nakil vasıtası ablukayı yarmak fiilini irtikâb ederse;

3 - Düşman refakatinde giden, kuvvet istimalile mukavemet eden yahud hasmane himaye ve yardımda bulunan bir nakil vasıtasının kaptan veya malikine aid ise.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir düşman nakil vasıtasının gemi adamlarına veya yolcularına aid olup şahsî istimallerine mahsus bulunan eşya serbesttir.

Bitaraf nakil vasıtaları ve bunların yükü

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — A) Bitaraf nakil vasıtası aşağıdaki hallerde zabda tâbidir:

- 1 - Harb kaçağı mal naklediyorsa veya bizzat kendisi harb kaçağı ise;
- 2 - Düşman refakatinde seyrediyorsa;
- 3 - Pasif mukavemet gösterirse;
- 4 - Kuvvet istimaline mukavemet ederse;
- 5 - Hasmane himaye ve yardımda bulunursa;
- 6 - Vesaiki muntazam değilse;
- 7 - Ablukayı yarma filini irtikâb ederse;
- 8 - Rota emrini tatbik etmezse;
- 9 - Sahte evrak kullanarak düşmana kaçak mal taşımış ve düşmana bu yardımdan sonra dönüş yolculuğunda yakalanmış ise.

B) Nakil vasıtası aşağıdaki hallerde ayrıca musadereye de tâbidir:

- 1 - Yükün yarısından fazlasını harb kaçağı teşkil ediyorsa yahud nakil vasıtası bizzat harb kaçağı ise;
- 2 - Düşman refakatinde seyrediyorsa;
- 3 - Kuvvet istimali ile mukavemet gösterirse;
- 4 - Hasmane himaye ve yardımda bulunursa;
- 5 - Ablukayı yarma filini irtikâb ederse;
- 6 - Sahte evrak kullanarak düşmana kaçak eşya taşımış ve düşmana bu yardımdan sonra dönüş yolculuğunda yakalanmış ise.

ON BEŞİNCİ MADDE — Bitaraf nakil vasıtasındaki düşman malı serbesttir. Şu kadar ki, bu mallar aşağıdaki hallerde zabt ve musadereye tâbi olur:

- 1 - Harb kaçağı ise yahud harb kaçağı olmasa bile harb kaçağı diğer eşyanın sahibine aid ise;
- 2 - Nakil vasıtası düşman refakatinde seyrediyorsa;
- 3 - Nakil vasıtası kuvvet istimali ile mukavemette bulunursa;
- 4 - Nakil vasıtası hasmane himaye ve yardımda bulunursa;
- 5 - Nakil vasıtası ablukayı yarmak filini irtikâb ederse.

ON ALTINCI MADDE — Bitaraf nakil vasıtalarındaki bitaraf mal serbesttir. Şu kadar ki bu mallar aşağıdaki hallerde zabt ve musadereye tâbi olur:

- 1 - Harb kaçağı ise veya harb kaçağı olmasa bile harb kaçağı diğer eşya sahibine aid ise;
- 2 - Nakil vasıtası ablukayı yarmak filini irtikâb ederse;
- 3 - Düşman refakatinde giden, kuvvet istimali ile mukavemet eden yahud hasmane himaye ve yardımda bulunan bir nakil vasıtasının kaptan veya malikine aid ise.

ON YEDİNCİ MADDE — Bitaraf nakil vasıtasının gemi adamlarına veya yolcularına aid olup şahsî istimallerine mahsus bulunan eşya serbesttir.

Müşterek hükümler

ON SEKİZİNCİ MADDE — Askerî hastane gemileriyle hususî şahıslar veya resmen tanınmış yardım cemiyetlerince teçhiz edilmiş olan hastane gemileri, aşağıdaki şartların tahakkuku halinde, zabt ve musadereye tâbi değildirlir:

- 1 - Bu gemilerin hastane gemisi oldukları Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine bildirilmiş;

2 - Meriyette bulunan Devletler arası mukaveleler hükümlerine göre hastane gemisi oldukları lâıyıkı veçhile belli edilmiş ve

3 - Tahsis olundukları maksadlara uygun olarak istimal edilmekte bulunmuş iseler.

ON DOKUZUNCU MADDE — A) Aşağıdaki nakil vasıtaları da zabt ve musadereye tâbi değildirler:

1 - Munhasıran sahil balıkçılığına veya mahallî ve küçük seyrüsefere hizmet eden nakil vasıtaları ve bunların teçhizatı ve yükü;

2 - Munhasıran dinî, ilmî veya insanî vazîfelerle muvazzaf olan nakil vasıtaları;

3 - Munhasıran mükâleme memurlarının nakline veya harb esirlerinin mübadelesine hizmet eden nakil vasıtaları;

4 - Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin veya mütteliklerinin bir vesikası ile mücehhez bulunan nakil vasıtası.

B) Bu nakil vasıtaları her hangi bir surette hasmane hareketlerde bulunur veya buna iştirak eder yahud ciheti tahsislerine muğayir hallerde bulunurlarsa zabt ve musadere muafiyet hakkını kaybederler. Bu nakil vasıtaları Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin veya mütteliklerinin salâhiyetli makamları tarafından verilen emirlere riayet etmedikleri takdirde dahi aynı hüküm tatbik olunur.

YİRMİNCİ MADDE — Bitaraf veya düşman nakil vasıtalarında bulunan posta mektub irsalâtı tecavüzden masumdur. Nakil vasıtası zabdedildiği takdirde bunlar zebdeden tarafından mahalline gönderilir.

Şu kadar ki birinci fıkra ahkâmı:

1 - Posta paketlerle harb kaçağı eşyayı ihtiva eden mektublar;

2 - Ablukanın yarılması halinde abluka edilmiş bir limana giden veya böyle bir limandan gelen mektublar hakkında tatbik edilmez.

Dördüncü fasıl

Harb kaçağı

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Doğrudan doğruya kara, hava ve deniz teslihatına yarayan ve düşman ülkesinde veya düşman tarafından işgal olunan araziye veyahud düşman harb kuvvetlerine muhtas olan bileümle eşya ve maddeler harb kaçağı (Mutlak harb kaçağı) addolunurlar.

Eşyanın muvasalât edeceği mahalle doğrudan doğruya sevk edilmesile akdarmaya veya kara üzerinde diğer bir nakliyata lüzum olması arasında fark yoktur.

Mutlâk harb kaçağı eşya ve maddeler İcra Vekilleri Heyeti kararile tayin ve ilân olunur.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Mutlâk surette harb kaçağı eşyanın düşmana muhtas olduğu aşağıdaki hallerde sabit addedilir.

1 - Mal ve eşya, vesaikına nazaran, bir düşman limanında boşaltılmak veya düşman harb kuvvetlerine teslim edilmek icab ediyorsa;

2 - Nakil vasıtası yalnız düşman limanlarına uğrayacaksa;

3 - Vesaikına nazaran mal ve eşyanın aid olduğu bitaraf limana vusulünden evvel nakil vasıtasının düşman limanına uğraması veya düşman harb kuvvetleriyle temas etmesi icab ediyorsa.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — A) 1 - Harb gayeleri için olduğu kadar, müsli-

hane gayeler için de kullanılabilen ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti tarafından ilân edilen listeye dahil bulunan ve

2 - Düşman harb kuvvetlerinin veya düşman idare makamlarının istimaline mahsus olan bircümle eşya ve mevad dahi harb kaçağı (Meşrut harb kaçağı) addolunurlar.

B) A fıkrasında yazılı olan eşya ve mevad bitaraf bir limanda boşaltılmak icabediyorsa bu takdirde düşmanın da aynı şekilde hareket eylemesi şartile, kaçak eşya addedilmez.

C) Düşman ülkesinde hiç bir deniz hududu bulunmıyorsa (B) fıkrası tatbik edilmez.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Meşrut harb kaçağı:

1 - Bir düşman makamına;

2 - Düşmanın müstahkem bir mevkiine veya düşman harb kuvvetlerinin harekât mıntakasına veya iase üssü hizmetini gören bir mevkie;

3 - Düşman Devletin harb kuvvetlerine veya idare makamlarına bu kabîl eşya ve mevad ita ve teslim ettiği sabit olan ve düşman ülkesinde bulunan bir tüccar veya acentaya;

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Aşağıdaki eşya ve mevad hiç bir suretle harb Gönderildiği takdirde düşmana aid sayılır.

kaçağı sayılmaz:

1 - İçinde bulunduğu nakil vasıtasının istimaline veya gemi adamlarile yolcuların zatî istimaline yarayan eşya ve mevad;

2 - Munhasıran hasta ve yaralıların tedavisine yarayan eşya ve mevad;

Şu kadar ki iki numaralı bendeki eşya ve mevad düşman ülkesine veya düşman harb kuvvetlerine mahsus olduğu takdirde, mühim askerî icabların ve ihtiyaçların mevcudiyeti halinde tazminat mukabilinde alınabilir.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Bir nakil vasıtasının takib edeceği yol ve malın boşaltılacağı mahal hakkında nakil vasıtasında bulunan vesaika doğru nazarile bakılır.

Birinci fıkradaki kaide şu hallerde carî değildir :

1 - Bariz bir surette yolunu değiştiren nakil vasıtası yolundan inhirafı hakkında kâfi derecede mühik sebep gösteremezse;

2 - Seyahat yolu ve boşaltma mahalli hakkındaki vesikaların hakikata uymadığını kabul ettirecek sebep mevcudsa.

Harb kaçağı naklinin neticeleri

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Harb kaçağı taşıyan nakil vasıtaları zabta tâbidirler.

Harb kaçağı kiymet, ağırlık hacim veya navlun itibarile yükün yarısından fazlasına balığ olursa bu gibi nakil vasıtaları musadereye de tâbidir.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Millî Müdafaa encümeninin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Harb kaçağı mal zabt ve musadereye tâbidir.

Harb kaçağı mal sahibine aid olan ve aynı nakil vasıtasında bulunan sair mal da aynı suretle zabt ve musadereye tâbidir.

OTUZUNCU MADDE — A) Bitaraf bir nakil vasıtasındaki bitaraf harb kaçağı:

1 - Nakil vasıtası durdurulduğu anda denizde zabt ve musadere hakkını başlanmasına dair olan karardan veya bu nevi malın Türkiye Cümhuriyeti Hükümeti tarafından ilân edilen listeye dahil olduğundan haberdar değilse;

2 - Nakil vasıtası mezkûr hususattan haberdar olmakla beraber harb kaçağı malı boşaltmaya muktedir olamamışsa;

Ancak bir tazminat mukabilinde musadere olunabilir.

B) Harb kaçağı mal sahibine aid olup böyle bir gemide bulunan mal serbesttir.

C) A fıkrasının 1 ve 2 numaralı hallerinde bitaraf nakil vasıtası, yükünün yarısından fazlası harb kaçağı olsa bile, 27 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmü tatbik olunmaz.

Beşinci fasıl

Refakat

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Düşman harb gemilerinin refakatinde bulunan nakil vasıtaları harbin her türlü tehlikelerine maruzdurlar.

Bunlar zabt ve musadereye tâbidirler.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Düşman harb gemileri refakatinde yolculuk etmesi sebebiyle zabt ve musadereye tâbi olan bir nakil vasıtasındaki düşman malı zabt ve musadereye tâbidir.

Nakil vasıtasının kaptan veya sahibine aid mal da aynı suretle zabt ve musadereye tâbidir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kendi harb gemileri refakatinde bulunan bitaraf nakil vasıtaları durdurma ve araştırmaya tâbi değildirler.

Bununla beraber, kafilenin komutanından kfilesine dahil nakil vasıtalarının evsafı ve bunların yükü hakkında malûmat ve teğminat istenebilir.

Altıncı fasıl

Mukavemet

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir nakil vasıtası stop ettirildikten sonra kaptan veya gemi adamlarının tarzı hareketleri yüzünden durdurulması veya araştırılması yapılamazsa, pasif mukavemette bulunmuş, sayılarak nakil vasıtası zabta tâbi olur.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Denizde zabt ve musadere hakkının istimaline karşı kuvvete müracaatle gösterilen mukavemet kuvvet istimalile bertaraf edilebilir.

Mukavemetin bertaraf edilmesinden sonra nakil vasıtası zabt ve musadereye tâbi olur.

OTUZ ALTINCI MADDE — Kuvvete müracaatle mukavemet göstermesi sebebiyle zabt ve musadereye tâbi olan bir nakil vasıtasındaki düşman malı zabt ve musadereye tâbidir.

Nakil vasıtasının kaptan veya sahibine aid mal da aynı suretle zabt ve musadereye tâbidir.

Yedinci fasıl

Hasmane himaye ve yardım

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Hasmane himaye ve yardım aşağıdaki hallerde mevcuttur. Nakil vasıtası:

- 1 - Harb hareketlerine iştirak ederse;
- 2 - Düşmanın denizde bulunan harb kuvvetlerinin harekâtını sair surette doğrudan doğruya himaye veya buna yardım ederse;
- 3 - Düşman Hükûmeti tarafından kiralanmış olur veya onun emri veya kontrolü altında bulunursa;
- 4 - Düşman menfaatine haber götürmeğe veya düşman harb kuvvetleri mensublarını nakle devamlı surette tahsis edilmiş ise;
- 5 - Yolculuğu, sureti mahsusada, düşman menfaatine bir haber götürme veya düşman harb kuvvetleri mensublarını yahud düşman kuvvetleri hizmetine girmek isteyen şahısları nakil için yapmakta ise;
- 6 - Malikinin, kiracısının veya kaptanının malûmatile bir düşman kıtasını havi olur yahud yolculuk esnasında düşman harekâtını doğrudan doğruya himaye ve buna yardım eden eşhası taşırsa;

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Hasmane himaye ve yardım şu hallerde dahi mevcuttur:

- 1 - Telsizle mücehhez bir nakil vasıtası harb kuvvetleri veya askerî harekât hakkında düşmana faydalı olacak haberler gönderirse;
- 2 - Emri altında harekâтта bulunan birliğe yaklaşmaması için bir askerî komutandan emir alan telsizle mücehhez bir nakil vasıtası bu emre muhalif hareket ederse;
- 3 - Emri altında harekâтта bulunan birliğin doğrudan doğruya civar ve yakınlarında telsiz tesisatını istimal etmemesi için bir askerî komutandan emir alan telsizle mücehhez bir nakil vasıtası bu emre muhalif hareket ederse.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Hasmane himaye ve yardımda bulunan nakil vasıtaları zabt ve musadereye tâbidir. Böyle bir halde beynelmilel harb hukukuna nazaran caiz olduğu nisbette, bunlara karşı silâh kuvvetile de harekete geçirebilir.

38 nci maddenin birinci numarasındaki halde bir nakil vasıtası hasmane himaye ve yardımdan dolayı haber irsali anından itibaren harb sonuna kadar zabt ve musadere olunabilir.

KIRKINCI MADDE — Durdurulduğu anda denizde zabt ve musadere hakkının tatbikına başlanması kararından haberdar olmadığı yahud haberdar olmakla beraber taşıdığı şahısları henüz çıkaramadığı takdirde bitaraf bir nakil vasıtası 37 nci maddenin 5 ve 6 ncı numaralarındaki hallerde zabt ve musadereye tâbi olmaz.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Hasmane himaye ve yardım dolayısıyla zabt ve musadereye tâbi bir nakil vasıtasındaki düşmana aid mal zabt ve musadereye tâbi olur.

Bu nakil vasıtasında kaptan veya malikine aid olan mal da aynı suretle zabt ve musadereye tâbidir.

Sekizinci fasıl

Sahte ve noksan evrak

KIRK İKİNCİ MADDE — Evrakın muntazam olmayan nakil vasıtaları zab-
da tâbidir.

Aşağıdaki hallerde bir nakil vasıtasının evrakı muntazam değildir:

1 - Nakil vasıtasında birden fazla veya musanna veya muharref evrak bulu-
nursa;

2 - Esaslı vesaik noksan olur, imha edilmiş veya ortadan kaldırılmış bulu-
nursa.

Dokuzuncu fasıl

Abluka

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Abluka, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti veya
onun namına hareket eden askerî komutanlar tarafından ilân edilir.

Abluka ilân olunurken şunlar tesbit olunur:

1 - Ablukanın başlama zamanı;

2 - Abluka edilen sahillerin coğrafi hududu;

3 - Bitaraf gemilerin çıkıp gitmeleri için bırakılan müddet.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Hükûmetin 44 nci maddesi aynen kabul edil-
miştir.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Abluka düşman sahillerine inhisar eder.

Ablukayı yapan harb kuvvetleri bitaraf sahillere girişe mâni olamazlar.

KIRK ALTINCI MADDE — Ablukanın hukukan hüküm ifade etmesi için,
filen müessir olması lâzımdır.

Düşman sahillerile olan muvasalaya filen mâni olmağa kâfi miktarda harb
kuvvetleri tarafından idame ettirildiği takdirde abluka filen müessirdir.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Hükûmetin 47 nci maddesi aynen kabul edil-
miştir.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Hükûmetin 48 nci maddesi aynen kabul edil-
miştir.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Abluka olduğunu bildiği halde abluka
edilen sahile varmağa veya o sahili terke teşebbüs eden bir nakil vasıtası ablu-
kayı ihlâlden dolayı zabt ve musadereye tâbi olur.

ELLİNCİ MADDE — Hükûmetin 50 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Ablukayı ihlâl eden nakil vasıtasında bulunan
mal zabt ve musadereye tâbidir.

Kiracı yükleme anında, abluکانın ihlâli kasd ve niyetinden haberdar olmadı-
ğın ve haberdar olmasına imkân da bulunmadığını isbat ederse, abluکayı ihlâlden
dolayı mal musadere olunmayabilir.

Onuncu fasıl

İstirdad

ELLİ İKİNCİ MADDE — Düşman tarafından zabt ve fakat henüz musadere

veya harb uğrunda istimal edilmeden geri alınan bir nakil vasıtası istirdad edilmiş sayılır.

Böyle bir nakil vasıtası, zabtı için bir sebep mevcut olmadığı takdirde serbest bırakılır.

On birinci fasıl

Denizde zabt ve musadere hakkının istimalinde riayet edilecek usul

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Millî Müdafaa encümeninin 53 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Durdurma ve arama

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Durdurma ve arama, nakil vasıtası hakkında bilinmesi lâzımgelen hususları tesbit için yapılır.

Neticede nakil vasıtası ya serbest bırakılır veya zabtolunur.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Durdurma, nakil vasıtasının stop etmesi için vaki davetten gemi evrakının muayenesinin hitamına kadar olan muameleleri ihtiva eder.

ELLİ ALTINCI MADDE — Durdurmada aşağıdaki usul caridir:

1 - Durdurulacak nakil vasıtası bir işaret veya ihtar ateşile durmağa davet edilir. En geç bu davete kadar harb egmisi bayrağını çekmiş olmalıdır.

Nakil vasıtası durmazsa bu halde nakil vasıtasının gidiş yolu istikametine veya aşırma suretile bir mermi atılır. Nakil vasıtası yine durmaz veya mukavemet ederse kuvvetle durmağa icbar edilir.

2 - Nakil vasıtası durunca bir müfreze gönderilir. Müfrezenin komutanı geminin vesaikini muayene eder.

Hususî haller dolayısıyla bir müfrezenin gönderilmesi imkânsızsa bu halde istisnaî olarak, gemi vesaikinin harb gemisine getirilerek orada muayenesi istenebilir.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Yalnız nakil vasıtasının vesaikinin tedkikile, vaziyet kâfi derecede tenevvür etmezse nakil vasıtasında arama yapılır.

Arama kaptan, gemi adamları ve yolcuların sorguya çekilmesile vesikaların ve münderecatının tam ve hakikate uygun olup olmadıklarının tedkik ve tesbiti maksadile nakil vasıtası ve yükün muayenesinden ibarettir.

ELLİ SEKİZİN MADDE — Bitaraf posta gemilerinde arama ancak zaruret halinde mümkün olan nezaket ve sîratle yapılır.

Rota emri

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Rota emri, durdurma veya arama yapılabilmesi için muayyen bir mahalle gitmesi hususunda bir nakil vasıtasına verilen emirdir.

ALTMİŞİNCİ MADDE — Durdurma maksadile olan rota emri aşağıdaki hallerde caizdir:

1 - Şüpheyi mucib esash sebebler mevcut olur ve

2 - Deniz vaziyetinden, düşmanın müdahale etmesi tehlikesinden veya duran yahud durdurulan nakil vasıtasının hal ve vaziyetinden dolayı durdurma derhal yapılamazsa.

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Arama maksadile olan rota emri aşağıdaki hallerde caizdir.

1 - Durdurmadan sonra şüpheyi mucib esaslı sebebler mevcut olursa ve

2 - Nakil vasıtasının bulunduğu yerde arama yapılması mümkün olmaz veya maslahata uygun bulunmazsa.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Rota emrine itaat etmiyen nakil vasıtası kuvvet istimali ile buna icbar olunabilir.

Bu nakil vasıtası zabta tâbidir.

Nakil vasıtasının zabtı

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Zabt, nakil vasıtası üzerindeki emir ve kumanda salâhiyetini ele almak suretile olur.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Nakil vasıtası bir musadere müfrezesi ile işgal edilir.

Musadere müfrezesinin âmiri bu gemiye Türk bayrağını çekmeğe salâhiyetlidir.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Hükûmetin 65 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Nakil vasıtasında bulunan vesaik hıfzedilir ve bunun bir listesi yapılır.

Nakil vasıtasının teçhizat ve yükü emniyet altına alınır.

Mümkün olursa nakil vasıtası kaptanına zabt hakkında bir vesika verilir.

Malın zabtı

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Malın zabtı, nakil vasıtasının zabtı suretile olur.

Bununla beraber aşağıdaki hallerde mal müstakillen zabtolunabilir.

1 - Kaptan malı teslim hazır olursa;

2 - Nakil vasıtasının sevki mümkün olmaz ve tahribi de caiz bulunmazsa;

3 - Nakil vasıtası tahrib edilecek olursa.

Sevk

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Zabtolunan nakil vasıtası veya mal mümkün olan süratle Türkiye veya mütteliklerinin bir limanına sevk ve oradaki devlet ajanının emrine teslim edilir.

Bitaraf bir devlet limanına sevk ancak deniz musadere mahkemesinin kararına intizaren zabtolunan nakil vasıtası veya malın orada muhafaza edilmesine bitaraf Devlet musadere ettiği takdirde yapılır.

Sevkten evvel nakil vasıtalarının, malların ve malzemenin kullanılması

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Zabtolunan düşman nakil vasıtaları icab ettiği takdirde sevklerinden evvel ordunun hizmetinde kullanılabilirler.

Aynı hüküm, bir düşman gemisi refakatinde yolculuk, kuvvet istimali ile mukavemet veya harb hareketlerine iştirâk ettiğinden dolayı musadereye tâbi bulunan ve zabtolunan bitaraf bir nakil vasıtası hakkında da caizdir.

Sair sebebler dolayısıyla musadereye tâbi olup zabtolunan bitaraf nakil vasıtaları da sevklerinden önce insanî vazifelerin ifası için ordu hizmetinde kullanılabilirler.

YETMİŞİNCİ MADDE — Zabtolunan düşman veya bitaraf nakil vasıtalarındaki musadereye tâbi mallar ve malzeme lüzumu halinde sevklelerinden önce ordunun ve hassatan zabteden nakil vasıtasının ihtiyacı için kullanılabilir.

Nakil vasıtalarının ve malların tahribi

YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Sevkleleri maslahata uygun veya emin görünmediği takdirde zabtolunan düşman nakil vasıtalarının tahribi caizdir.

YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Zabtolunan bitaraf nakil vasıtalarının aşağıdaki hallerde tahribi caizdir:

1 - Düşman refakatinde yolculuk, kuvvet istimali ile mukavemet veya hasmane himaye ve yardımda bulduklarından dolayı zabtedilmiş ve

2 - Sevkleleri maslahata uygun veya emin görülmemişse.

Birinci fıkranın bir numarasında yazılı olanlardan gayri sebeplerle zabtedilmiş olan bitaraf nakil vasıtalarının da aşağıdaki hallerde istisnaen tahribi caizdir:

1 - Musadere olunacakları kuvvetle muntazar ve

2 - Sevkleleri zabteden nakil vasıtasını tehlikeye maruz veya bunun girişmiş olduğu teşebbüsleri akim bırakabilecek ise.

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — 71 ve 72 nci maddelere göre nakil vasıtalarının tahribi yolcuların, gemi adamlarının ve nakil vasıtasına aid evrakın emin bir yere getirilmiş olması şartile caizdir.

Gemi filikaları emin bir yer sayılmazlar. Meğer ki yolcuların ve gemi adamlarının selâmeti mevcut deniz ve hava vaziyetine nazaran karanın yakın olması veya kendilerini alabilecek mevkide diğer bir nakil vasıtasının mevcudiyeti dolayısıyla teğmin edilmiş bulunsun.

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — 67 nci madde mucibince yalnız başına zabtolunan mal başka bir şart aranmaksızın tahrib olunabilir.

Gemi adamlarile yolculara yapılacak muamele

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Zabtolunan düşman nakil vasıtalarının kaptan, doktor ve çarkçıları:

1 - Bitaraf bir Devlet tabiiyetinde olduklarını isbat ettikleri ve

2 - Harbin devamı müddetince hiç bir düşman nakil vasıtasında hizmet deruhde etmeyeceklerine dair yazılı şekilde söz verdikleri takdirde serbest bırakılırlar.

Zabtolunan düşman nakil vasıtalarının diğer gemi adamları bitaraf bir Devlet tabiiyetinde olduklarını isbat ettikleri takdirde serbest bırakılırlar.

Zabtolunan bitaraf nakil vasıtalarının kaptan, çarkçı, doktor ve diğer gemi adamları bitaraf bir Devlet tabiiyetinde olduklarını isbat ettikleri takdirde serbest bırakılırlar.

Zabtolunan nakil vasıtası kuvvet istimalile mukavemet veya harb hareketlerine iştirak ettiği takdirde yukarıki fıkralar ahkâmı tatbik edilmez.

YETMİŞ ALTINCI MADDE — Zabtolunan nakil vasıtalarının yolcuları serbest bırakılırlar. Aşağıdaki şahıslar bundan müstesnadır:

1 - Düşman harb kuvvetleri mensubları;

2 - Düşman harb kuvvetlerinin hizmetine girmek maksadile yolculuk edenler;

3 - Düşman ajanları.

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Millî Müdafaa encümeninin 77 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Zabtolunan nakil vasıtasının yolcu, kaptan, çarkçılar ve doktor ile diğer gemi adamlarından serbest bırakılmıyacak olanlar mümkün olduğu nisbette bir Türk veya müttefik bir Devlet limanına getirirler.

Musadere

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Zabtolunan nakil vasıtasının ve malın musaderesi Deniz musadere mahkemesinin hükmü ile olur.

Hükümün kat'iyet kesbetmesi ile teçhizatı da dahil olmak üzere nakil vasıtası ve zabtedilen mal Türkiye Devletinin malı olur.

On ikinci fasıl

Tazminat

SEKSENİNCİ MADDE — Bir nakil vasıtasının veya malın zabtı muhake-me tarıkına gidilmeksizin kaldırıldığı veya deniz musadere mahkemesince tasdik edilmediği takdirde alâkadarlar tazminat talep edebilirler;

Şu kadar ki nakil vasıtasının ve malın zabtı için kâfi sebebler mevcut olursa bu hüküm tatbik olunmaz.

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — 72 nci maddenin birinci fıkrasının bir numarasında yazılı olanlardan agyri sebebler dolayısıyla zabtolunan bitaraf nakil vasıtaları tahrib edildiği takdirde :

1 - Tahrib edilen nakil vasıtasının malikleri nakil vasıtası musadereye tâbi olmadığı veya 72 nci maddenin ikinci fıkrasının ikinci numarasında yazılı hususî haller mevcut bulunmadığı takdirde nakil vasıtasının kıymetine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

2 - Nakil vasıtası ile birlikte tahrib edilen malın malikleri mal musadereye tâbi olmadığı veya 72 nci maddenin ikinci fıkrasının ikinci numarasında yazılı hususî haller mevcut bulunmadığı takdirde malın kıymetine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

3 - Zatî istimallerine mahsus ve kendilerine aid olup nakil vasıtası ile tahrib edilmiş olan eşyaları için kaptan, çarkçı, doktor ve diğer gemi adamları ve yolcular bu eşyanın kıymetine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

80 nci maddeye istinad eden talebler mahfuzdur.

SEKSEN İKİNCİ MADDE — 67 nci maddeye tevfikân zabtedilen mal tahrib edildiği ve musadereye tâbi maldan olmadığı takdirde sahipleri malın değerine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

80 nci maddeye istinad eden talebler mahfuzdur.

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — 70 nci maddede gösterildiği veçhile ordunun ihtiyacı için kullanılan mal ve levazım musadereye tâbi tutulmadığı takdirde malikleri değerine tekabül eden bir tazminat talep edebilirler.

80 nci maddeye istinad eden talebler mahfuzdur.

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Rota emrinin verilmesi caiz olmadığı takdirde alâkadarlar tazminat talebinde bulunabilirler. Meğerki zabt için kâfi sebebler mevcut olsun.

SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Alâkadarlar tazminat taleblerini Deniz musadere mahkemesinde dermeyan ederler.

Zabt ile neticelenmeyen bir rota emrinden veyahud sevedilmeden evvel serbest bırakılan nakil vasıtası veya malın zabtından mütevellid tazminat hakları bunların serbest bırakıldıklarından itibaren altı ay zarfında dermeyan edilmezlerse sakit olur.

SEKSEN ALTINCI MADDE — Düşman bir devlet tabaasının bu fasıl hükümlerine göre taleplerde bulunabilmesi ancak mütekalibiyet esasının teğmin edilmiş olmasına bağlıdır.

İKİNCİ BAB

Birinci fasıl

1. Deniz musadere mahkemelerinin kaza salâhiyeti ve bu salâhiyetin mevzuu

SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemelerinin kaza mevzuu, denizde zabt ve musadere hukukuna taallûk eden muamele ve tedbirlerin kanuna muvafık olup olmadığını tedkik etmektir.

SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemelerinin kaza salâhiyeti ve denizde zabt ve musadere hukukunun tatbika memur makamların faaliyete geçecekleri zamanın başlangıcı Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti tarafından denizde zabt ve musadere hakkının kullanılmasına dair ittihaz olunan kararın neşri tarihinden başlar.

SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Denizde zabt ve musadere hakkının tatbiki suretile zabtolunan deniz nakil vasıtaları ve malları Deniz musadere mahkemelerinde görülecek işlerin mevzuunu teşkil eder.

II. Deniz musadere mahkemelerinin teşkilâtı

1. Mahkemeler

DOKSANINCI MADDE — Davaları birinci derecede rüyet etmek üzere Deniz musadere mahkemeleri ve ikinci derecede rüyet etmek üzere bir Yüksek deniz musadere mahkemesi teşkil olunur.

DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Hükûmetin 91 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

DOKSAN İKİNCİ MADDE — Hükûmetin 92 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Yüksek deniz musadere mahkemesi, ikisi Temyiz mahkemesi azasından ve birisi Askerî temyiz mahkemesi askerî adlî hâkimlerinden olmak üzere üç meslekî hâkimden ve iki deniz üst subayından te-rekküb eder. Reislik vazifesi Adliye hâkimlerinden kıdemlisine aiddir.

DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Deniz musadere mahkemelerine, icabı kadar, yedek hâkim de tayin olunur.

Reise vekâlet edecek yedek hâkimi Adliye vekili, diğer hâkimlere vekâlet edecek yedek hâkimleri mahkemenin reisi tayin eder.

DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemelerinin reisleri ve adli hâkimleri ve yedekleri Adliye vekili, askerî adli hâkim ile subay hâkimler ve yedekleri Millî Müdafaa vekili tarafından intihab ve Millî iradeye arz olunur.

DOKSAN ALTINCI MADDE — Deniz musadere mahkemelerinin adli ve askerî ve subay hâkimleri vazifeleri devam ettiği müddetçe hâkimlerin haiz olduğu bütün hak ve salâhiyetlere sahibdirler. Bunlar hâkimlik vazifelerinden ancak Hâkimler kanunu hükümlerine göre çıkarılabilirler.

2. Deniz musadere mahkemelerinde Devlet ajanı

DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Her Deniz musadere mahkemesine, Devlet ajanı olarak, bir deniz subayı tayin olunur. Ajana muavin de verilebilir.

Devlet ajanı ve muavinleri Millî Müdafaa vekilinin inhası üzerine kararnamce ile tayin olunur.

Yüksek deniz musadere mahkemesi nezdindeki Devlet ajanı Başkomutanın ve Deniz musadere mahkemelerindeki Devlet ajanları da Başajanın emri altında bulunurlar.

3. Yardım

DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Bütün mahkemeler ve Devlet makamları salâhiyetleri dahilinde Deniz musadere mahkemelerinin ve ajanlarının adli taleplerini yerine getirmekle mükelleftirler.

İkinci fasıl

Deniz musadere mahkemelerinin ve Devlet ajanlarının vazifeleri

I. Deniz musadere mahkemeleri

DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — A) Deniz musadere mahkemeleri aşağıdaki hususlara hüküm verir:

1 - Denizde zabt ve musadere hakkının tatbikında tevessül olunan tedbirlerin kanuna muvafık olup olmadığına;

2 - Zabtodunan nakil vasıtası veya malın musaderesine veya serbest bırakılmasına;

3 - Zabt ve imha muamelelerinin haksız olarak yapılmış veya haksız surette rota emri verilmiş olmasından dolayı zarar ve ziyan tediyesine;

4 - 30 neu maddenin (A) fıkrası mucibince tazminat tediyesine ;

5 - Zabtolunan nakil vasıtası veya malın kullanılması veya iadesi hakkında birinci derece muhakemenin devamı sırasında ve hitamından önce vaki olan iddialara.

B) Yüksek deniz musadere mahkemesi aşağıdaki hususlara hüküm verir:

1 - Deniz musadere mahkemeleri hükümlerine karşı vaki olan istinaf davaları üzerine;

2 - Deniz musadere mahkemeleri kararları aleyhindeki itirazlar üzerine;

3 - Zabtolunan nakil vasıtasının veya malın kullanılması veya iadesi hakkında ikinci derece muhakemenin devamı sırasında ve hitamından önce vaki olan iddialara.

YÜZÜNCÜ MADDE — Deniz musadere mahkemelerinin kaza salâhiyeti tamâ-mile istisnâî bir salâhiyettir. Diğer mahkemeler ve Devlet idare makamları Deniz musadere mahkemelerinin katiyet halini almış olan hükümleri ile bağlıdır.

II. Devlet ajanı

YÜZ BİRİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemelerindeki Devlet ajanları-
nın vazifeleri şunlardır:

- 1 - Hazırlık tahkikatı yapmak;
- 2 - Zabtolunan nakil vasıtasını ve yükü ve tevkif edilen eşhası muhafaza etmek;
- 3 - Mahkemede davayı açmak;
- 4 - Mahkemede Devleti temsil etmek;
- 5 - Hükümleri icra ettirmek.

Devlet ajanı muhakeme neticeleninceye kadar zabtolunan nakil vasıtasını ve yükünü serbest bırakabilir veya alâkahılar ile sulh yapabilir.

YÜZ İKİNCİ MADDE — Yüksek deniz musadere mahkemesi nezdindeki ajan bu mahkeme huzurunda Devleti temsil eder.

Bu ajan muhakemenin hitamından önce zabtolunan nakil vasıtasını ve yükünü serbest bırakabileceği gibi alâkahılar ile sulh da yapabilir.

Bu ajan Yüksek deniz musadere mahkemesinin hükümlerini, Deniz musadere mahkemesi ajanlarının yerine bizzat icra ettirebilir.

YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Deniz musadere mahkemelerinin Devlet ajanları, vazifelerinin icrasında Deniz ordusu hizmet makamlarını davet edebilecekleri gibi onlara talimat da verebilir.

Üçüncü fasıl

Muhakeme usulü

I. Hazırlık tahkikatı

YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Deniz musadere hukukunun tatbikinde kullanılan tedbirlerden olmak üzere, bir nakil vasıtası ve hamulesi bir yere sevk edilmişse, bu nakil vasıtası ve hamulesi ve nakil vasıtasında bulunan vesikalar ve sair evrak ile zabt raporu ve diğer subut vasıtaları hemen Deniz ordusunun salâhiyetli hizmet makamlarına tevdi olunur.

Deniz ordusu hizmet makamı, Devlet ajanının hiç bir talimatı olmasa bile:

- 1 - Zabtolunan nakil vasıtası ve eşyanın muhafazası ve nezaret altına alınan eşhasın iase ve muhafazaları için;
- 2 - Subut vasıtalarının muhafazası için;

İcab eden tedbirleri alır ve bu tedbirler hakkında, Devlet ajanına heman malûmat verir.

YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Devlet ajanı, Deniz musadere mahkemesinin hük-müne esas teşkil edebilecek subut delillerini toplar ve lüzumu halinde ehlihibre dahi celb ve istima eder.

Devlet ajanı:

I - Evrak ve vesikaları açarken mümkün olan hallerde zabtolunan nakil vasıta-sının sevkeden komutan veya kaptanı da celbederek hazır bulundurur.

II - 66 ncı maddenin birinci fıkrası mucibince tanzim olunmuş olan müfredat

listesile nakil vasıtasının vesikalarını karşılaştırarak vaziyeti tesbit eder;

III - Nakil vasıtasının hamulesi ve teçhizatı hakkında bir liste tanzim ve zabtolunan nakil vasıtasını ve hamulesini tedkik ve muayene eder;

IV - Kaptanı ve nezaret altına alınan kimseleri ve icab eden şahidleri dinler. Şahidlerle ehlihibreye yemin ettirilebilir.

YÜZ ALTINCI MADDE — Zabtolunan nakil vasıtası ve hamulesi, bir mütefik veya bir bitaraf limana sevk edilmişse, Deniz ordusu hizmet makamlarına aid olan vazifeler, mahallî kanunlar mâni olmadıkça, orada bulunan salâhiyetli Türk konsolosu tarafından ifa olunur.

YÜZ YEDİNCİ MADDE — Deniz musadere hukukunun tatbiki dolayısıyla nakil vasıtası ve hamulesi bir yere sevk edilmişse, komutan, zabt raporunu, Musadere mahkemesi ajanına tevdi edilmek üzere başkomutana takdim eder.

Zabtedilen nakil vasıtası ve mal ve eşya 69 ve 70 nci maddeler hükmü dahilinde bir yere sevk edilmeden önce kullanılmaya başlanmış ise yine aynı hüküm tatbik olunur.

YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Hazırlık tahkikatı sırasında, tarafların yapacakları müracaatlar ve dermeyan edecekleri iddialar Devlet ajanına karşı yapılır.

YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Ordunun sair birlikleri veyahud salâhiyetli hizmet makamları tarafından yapılan zabt muameleleri hakkında dahi 104 - 108 nci maddelerin hükümleri tatbik olunur.

II. Deniz musadere mahkemesinde muhakeme usulü

YÜZ ONUNCU MADDE — Devlet ajanı, işin maddî ve hukukî vaziyetinin kâfi derecede aydınlanmış olduğuna kanaat getirdikten sonra muhakemeye başlanılmak üzere dava dosyasını Deniz musadere mahkemesine gönderir.

Denizde zabt ve musadere hakkının tatbikinde zabtolunan nakil vasıtasının ve hamulesinin bir yere sevk edilmediği veya bunlar bir yere sevk olunduktan sonra serbest bırakıldığı hallerde kendisine bir zarar ve ziyan iddiası dermeyan edilmemiş veya bir uzlaşma ile iş halledilmiş veyahud iddiadan vazgeçilmiş ise, Devlet ajanı işi mahkemeye sekvten sarfınazar edebilir.

YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemesinin reisi muhakemeyi idare eder.

Reis, her iş için mahkemenin meslekî hâkimlerinden birisini raportör tayin eder.

YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemesinin reisi, muhakemenin başlayacağını, Türk gazetelerinden birisile ilân eder. Reis bu ilânda bir de mehil tayin eder. Alâkahlar iddialarını bu mehil içinde mahkemeye dermeyan etmeğe mecburdurlar. Mehil bittikten sonra müracaat eden alâkalı muhakemeye kabul edilmez.

İddialarını evvelce hazırlık tahkikatı sırasında Devlet ajanına dermeyan etmiş olan alâkahlar hakkında dahi bu mehil caridir.

Mehil bir aydan az ve üç aydan çok olamaz. Mehil ilân tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Malûm olan alâkahya keyfiyet ayrıca tebliğ edilir.

YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Zabıt için olmayıp da bir rota emri dolayısıyla cereyan eden muhakemelerde ve keza bir yere sevk edilmeden önce serbest

bırakılan nakil vasıtasının ve hamulesinin zabtı dolayısıyla cereyan eden muhakemelerde 112 nci maddenin birinci fıkrasında gösterilen ilân yapılmaz.

Birinci fıkrada gösterilen haller dışında kalan ve 85 nci maddede gösterilen altı aylık mehil içinde Devlet ajanına yapılan zarar ve ziyan iddiaları için mahkeme reisi tarafından alâkalıya bir mehil tayin olunur. Alâkalının bu mehil içinde zarar ve ziyan iddiasını mahkemeye dermeyan etmesi ikitza eder. Bu mehil bittikten sonra alâkalı muhakemeye kabul edilmez. Mehil tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Devlet ajanına yapılan zarar ve ziyan iddiaları 85 nci maddede gösterilen mehilin hitamından sonra dermeyan edilmişse, Deniz musadere mahkemesi, davanın reddine karar verir. Bu karara karşı itiraz caizdir.

YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Alâkahılar ancak, zabtolunan nakil vasıtasının veya hamulesinin serbest bırakılmasını veyahud zarar ve ziyan verilmesini istiyebilirler.

Dava, istinad ettiği sebepleri ve subut vasıtalarını muhtevi olmak lâzımdır.

YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Dava arzuhalerinin bir Türk avukatı tarafından tanzim ve imza edilmesi şarttır.

Muhakeme alakalıyı temsil eden bir Türk avukatı huzur ile cereyan eder.

Yukarıda gösterilen avukat, yerine diğer bir avukatın tayin edildiği, mahkemeye isbat edilinceye kadar temsil, salâhiyetini muhafaza eder.

YÜZ ON ALTINCI MADDE — Mücbir sebepler dolayısıyla davasını müddeti içinde ikame edemiyen alâkalının eski hale getirme talebi kabul olunur.

Eski hale getirme talebi 112 nci maddede gösterilen mehilin hitamından itibaren bir sene içinde dermeyan olunabilir.

Eski hale getirme talebinin reddine dair olan kararlar aleyhine itiraz caizdir.

YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Düşman devlet tebeası, ancak mütekabiliyet teğmin edilmiş ise, dava ikame edebilir. Bu hususta mahkeme bir karar verir.

Karar aleyhine itiraz caizdir.

YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — İlânda gösterilen mehilin hitamından sonra mahkeme reisi dava dosyasını iddialarını dermeyan etmek üzere Devlet ajanına tevdi eder.

Devlet ajanı, bir ay içinde dava dosyasını iddiaları ile birlikte mahkemeye tevdi eder. Taleb halinde bu müddet uzatılabilir.

YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Nakil vasıtası veya hamulesi bir yere sevkedilmemiş veya edildikten sonra serbest bırakılmamış olan hallerde, alâkahılar tarafından müddet ve şekle müteallik hükümlere muvafık bir dava açılmış veya açılan dava uzlaşma veya ferağat suretile neticelenmiş ise, Devlet ajanı muhakemenin yapılmasına mahal olmadığına karar verilmesini talep edebilir.

Bu talep üzerine verilecek karara itiraz caizdir.

YÜZ YIRMİNCİ MADDE — 119 ncu maddeye nazaran muhakemenin yapılmasına mahal olmadığına karar verilmeyecek olursa, mahkeme reisi duruşma için bir gün tayin eder.

Devlet ajanı ve alâkahıların vekili muhakeme günü için resen mahkemeye davet olunur.

YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Devlet ajanı dava dosyasını her zaman tedkik edebilir.

Alâkalının avukatı tarafından dava dosyasının tedkikine, Devlet ajanının muvafakatile müsaade olunur. Devlet ajanı, ancak askerî zaruretler icab ettirdiği takdirde bu muvafakattan imtina edebilir. Mahkeme, dava dosyasının alâkalının avukatına gösterilmeyen kısımlarından istihraç etmiş olduğu vakıaları, hükümde alâkalılar aleyhine bir delil olarak kullanamaz.

YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Muhakeme alenidir.

Mahkeme Devletin emniyeti bakımından lüzum görürse, muhakemenin gizli olarak cereyanına karar verebilir.

YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hukuk usulü muhakemeleri kanununun (150 - 158) nci maddeleri hükümleri Deniz musadere mahkemelerinde dahi aynen caridir.

YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Duruşmada raportör aza vakıaları ve münazaalı olan vaziyeti izah eder.

Bundan sonra Devlet ajanı ve alâkalılar dinlenir. Karşılıklı iddialar da caizdir. Yeni vakıalar ve yeni delillerin de iradına müsaade olunur.

Alâkalılar duruşmada temsil edilmiyorsa, mahkeme, 114 ncü maddede gösterilen iddialar hakkında elde bulunan sübut delilleri üzerine hükmünü verir.

YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Resen veya alâkalıların talebi üzerine muhakeme ve duruşma talik veya tehir olunabilir.

YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Mahkeme, hazırlık tahkikatında irad ve ikame olunan delillerden başka diğer sübut delillerinin de iradını lüzumlu görürse bunları tayin veya istinabe edeceği bir hâkim vasıtasile teğmin eder.

Devlet ajanı ve alâkalının vekili bu delillerin ikame olunacağı günden haberdar edilir.

Delillerin irad ve ikamesi hakkında Hukuk usulü muhakemeleri kanunu hükümleri tatbik olunur.

YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Müzakere sonunda raportör aza birinci ve mahkemenin reisi sonuncu olarak reylerini verirler. Diğer azalardan yaşları sırasile genç olanlar önce rey verirler.

YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Kararlar, reylerin mutlak ekseriyetile verilir.

YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Hüküm alenî celsede tefhim olunur. Tefhim, hüküm fıkrasının okunması suretile icra olunur.

Hükmün esbabı mucibeyi muhtevi olması iktiza eder.

Hükmün esbabı mucibenin de tefhimi muvafık görülürse, esbabı mucibenin okunması veyahud muhtevasının esaslı kısımlarının şifahen bildirilmesi suretile icra olunur.

Hüküm ve kararlar bunâ iştirak eden hâkimler tarafından imza olunur. Hükmün beyaz edilmesinde, hâkimlerden biri imza edemeyecek halde ise maninin sebebi reis tarafından ve bunun da bulunmaması halinde hükümde hazır bulunan hâkimlerden en yaşlısı tarafından hükmün altına yazılır.

YÜZ OTUZUNCU MADDE — Âra kararları, duruşma yapılmadan da verilebilir.

Hükümler ve tefhim edilmeyen kararlar Devlet ajanına ve alâkalıların avukatlarına resen tebliğ olunur.

YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemelerinin hükümleri katgileştikten sonra icra olunur.

Hükümün katgileştiği mahkeme reisi tarafından tevsik olunduktan sonra Devlet ajanile alâkahların avukatlarına tebliğ olunur.

YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Hükûmetin 132 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tebliğ işleri hakkında Hukuk usulü mahkemeleri kanununun tebliğata dair olan hükümleri tatbik olunur.

Devlet ajanına tebliğat imza mukabilinde yapılır.

III. Yüksek deniz musadere mahkemesinde muhakeme usulü

I. İstinaf

YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Deniz musadere mahkemelerinin hükümlerine karşı bu mahkemeler nezdindeki Devlet ajanı veya alâkahlılar tarafından istinaf talep edilebilir.

İstinaf, yeni vakıalara ve yeni delillere de istinaden istenebilir.

YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — İstinaf, hükümün tebliğinden itibaren bir ay içinde ve yazılı şekilde Deniz musadere mahkemesinde yapılır.

İstinaf arzuhali verildiğini müteakıb, Deniz musadere mahkemesi reisi arzuhal ile birlikte dava dosyasını hemen yüksek Deniz musadere mahkemesine gönderir.

YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — İstinaf talebi esbabı mucibeye müstenid olmak icabeder.

İstinaf sebepleri, istinaf arzuhaliinde dermeyan edilmemiş ise, bir istinaf lâyihası ile Yüksek deniz musadere mahkemesine arz olunur.

İstinaf lâyihası, istinaf olunan hükümün tebliği tarihinden itibaren iki ay zarfında verilir. Bu müddet Yüksek deniz musadere mahkemesi tarafından uzatılabilir.

YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — İstinaf sebeplerinde:

1 - Hükümün hangi noktalarının değiştirilmesi icabettiği açıkça izah edilir.

İstinafın kabulü için serdolan istinaf sebebi ve yeni vakıalar ve deliller açıkça gösterilir.

YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Yüksek musadere mahkemesinde duruşmadan önce istinaf talebinin geri alınması caizdir. Bu takdirde istinaf hakkı sakıt olur.

YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Alâkahlının istinaf arzuhali ve lâyihası bir avukat tarafından da imza edilmek icabeder.

YÜZ KIRKINCI MADDE — İstinaf arzuhali ve lâyihası kanunî mehil içinde ve kanunun gösterdiği şekilde verilmemiş ise istinaf talebi redd olunur. Red kararı aleyhine itiraz caizdir.

Karar esbabı mucibeye müstenid olmak icabeder.

YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — İstinaf arzuhali ve istinaf lâyihası Yüksek musadere mahkemesi tarafından resen hasım tarafa tebliğ olunur. Alâkahlılara yapılacak tebliğat başka bir vekil tayin edilmemişse, birinci derecede muhakemede bulunan vekil vasıtasile yapılır.

Yüksek musadere mahkemesinin reisi,hasım tarafa cevap vermek üzere münasib bir mehil tayin ve duruşma gününü tesbit eder.

YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Yüksek musadere mahkemesinde cereyan eden muhakeme hakkında 111, 114 maddelerile 115 nei maddenin 2 nei fıkrası ile 116 nei maddenin birinci ve ikinci fıkraları ve 117 nei maddenin birinci fıkrası, ve 120 nei maddenin ikinci fıkrası, ve 121 - 127 nei maddelerle, 128 nei maddenin ve 129, 130, 133 nei maddeler hükümleri aynen caridir. Eski hale getirme talebi istinaf müddetinin hitamından itibaren bir sene içinde dermeyan edilmek lâzımdır.

YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Yüksek musadere mahkemesi, Deniz musadere mahkemesinin hükmünü tamamen veya kısmen feshederse, davayı yeniden rüyet etmek üzere Deniz musadere mahkemesine iade edebilir.

YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Yüksek deniz musadere mahkemesinin hükümleri tefhim veya tebliğ ile katgileşir.

YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Yüksek deniz musadere mahkemelerinin hükümlerini Deniz musadere mahkemesi nezdindeki Devlet ajanı icra ettirir.

Şu kadarki, Yüksek deniz musadere mahkemesi ajanı bu salâhiyeti kendisi için muhafaza edebilir.

2. İtiraz

YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — İtiraz yoluna ancak bu kanunda yazılı hal-lerde müracaat olunabilir.

İtiraz, kararın tebliğ veya tefhim tarihinden itibaren on beş gün içinde Deniz musadere mahkemesine yazılı şekilde yapılır.

İtiraz istidasının, bir avukat tarafından imza edilmiş olması şarttır.

İtiraz üzerine duruşma yapılmadan karar verilir.

IV. Mahkeme masrafları

YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemelerinde görülen işler harç ve resme tâbi değildir.

Zabtnın doğruluğu kabul edilen bir nakil vasıtası serbest bırakılmış ise, nakil vasıtasının ve hamulesinin muhafaza masrafları nakil vasıtasına tahmil olunur.

Serbest bırakılmak veya zarar ziyan iddialarının kabulü halinde, muhafaza masrafları Devlete tahmil olunur. Şu kadar ki zabt nuamelesi kâfi sebeblere müstenid bulunmuş ise bu hüküm tatbik olunmaz.

Masrafların miktarı mahkeme tarafından tesbit olunur. Bu husustaki karara karşı itiraz caizdir.

Dördüncü fasıl

*Zabtolunan nakil vasıtasının veya malların muhakeme sırasında kul-
lanılması veyahud iadesi*

YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Deniz musadere mahkemesinde cereyan etmekte olan muhakeme esnasında Devlet ajanı, zabtolunan nakil vasıtasının veya malın kullanılmasına müsaade edilmesini talep edebilir.

Nakil vasıtasının veya malın kıymetine ehemmiyetli bir noksan âriz olmak-

ta veyahud bunların muhafazası mühim bir masrafa ihtiyaç göstermekte ise, istenilen müsaade verilir. Mahkeme bu husus hakkında bir karar vermeden önce malûm olan alâkahıları mümkünse dinler. Nakil vasıtası veya malın vaziyeti acele bir karar verilmesini zarurî kılmış ise bu dinlemeden sarfinazar olunur.

Nakil vasıtasının veya malın musaderesine karar verileceği kuvvetle melhuz ise yine istenilen müsaade verilebilir. Mahkeme karar vermeden önce malûm olan alâkahıları mümkünse dinler. Ahval ve şerait bunların musaderesine karar verileceğine hiç şüphe bırakmıyorsa bu dinlemeden sarfinazar olunur.

YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Yüksek musadere mahkemesinde kullanılmak ve iade edilmek hususlarına dair olan talepler bu mahkeme nezdindeki ajan tarafından dermeyan olunur.

YÜZ ELLİNCİ MADDE — Mahkeme 148, 149 ncu maddeler mucibince kullanılmasına müsaade edilen nakil vasıtası veya malların serbest bırakılmasına karar verdiği hallerde, alâkahıların, bu yüzden maruz kaldıkları zarar ve ziyana mukabil bir tazminat takdir ve hükmeder.

YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Alâkahılar muhakemenin her halinde nakil vasıtasının veya malın, kıymetlerine muadil, bir teğminat mukabilinde, kendilerine iadesini talep edebilirler. Bu talepler ancak Devlet ajanının muvafakatile kabul olunabilir. Teğminatın nevi ve mikdarı mahkeme tarafından tesbit olunur.

Teğminat nakil vasıtasının veya malın yerine kaim olur.

Bu hususlar hakkında Deniz musadere mahkemeleri ve eğer iş Yüksek deniz musadere mahkemesinde görülmekte ise bu mahkeme karar verir. Bu kararlara karşı itiraz caizdir.

Beşinci fasıl

Muhakemenin iadesi

YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Katgileşmiş bir hüküm aleyhine aşağıdaki hallerde muhakemenin iadesi talep edilebilir:

1 - Hükümde ihticac olunan bir vesikanın sahteliği sabit olursa;

2 - Yemin verilerek dinlenmiş olan bir şahid veya ehlihibrenin hükme müessir olacak surette kasd veya ihmâl ile hakikat hilâfında şahidlikte bulunduğu veya rey verdiği sabit olursa;

Muhakemenin iadesi talebi iade talebine sebep teşkil eden suçtan dolayı katgileşmiş bir hüküm bulunduğu veya delillerin yokluğundan başka sebepler yüzünden takibat ve tahkikatın icra ve devamı mümkün olmadığı takdirde kabul olunur.

Muhakemenin iadesine dair olan arzuhallerin bir avukat tarafından imzası şarttır.

Muhakemenin iadesine dair olan talepler, hükmün katgileştiğinden itibaren üç sene sonra kabul olunmaz.

YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Muhakemenin iadesine dair olan talepler hakkında hükmü vermiş olan mahkeme karar verir. Bu mahkeme lâğvedilmişse salâhiyetli mahkemeyi Adliye vekili tayin eder.

Taleb kabul olunursa, muhakeme, serdolanın iade sebeplerine münhasır olarak rüyet olunur.

Yeniden yapılacak muhakemede ikinci babın üçüncü faslının 2 - 6 kısımlarında yazılı hükümler caridir.

Altıncı fasıl

Müteferrik hükümler

YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — 18 kânunusani 1327 ve 11 sefer 1330 tarih ve 34 numaralı ganaimi bahriye kanunu muvakkati hükümleri 6 - VIII - 1331 tarihli musadereleri ganaimi bahriye mahkemelerince tasdik edilen sefain ve merakibi bahriye hakkındaki kanunu muvakkat ilga edilmiştir.

YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Hükûmetin 156 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Hükûmetin 157 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

